

Ì kkayè' Jesucristo tò Juan a, e' tté pakè Apocalipsis

Jesús ttekölpa tsá eköl kiè Juan e' tò yèkkuö i' kit. Ie' bak klöulewá dayénane kiè Patmos eë. Eë ie' bak senuk mik ie' tò yèkkuö i' kit eta.

Jesucristo wák tò Juan ka' ishtök. Ì kòs kkayène ie' a ena yène ie' a kabsueie, e' shtök Jesucristo tò ie' ka'. Mik Jesucristo e' kkayè' ie' a kabsueie eta e' tò ika' yèkkuö i' shtök Skèkèpa icha erule erule döká kul serke ká kuá'kí kuá'kí tso' Asia shüa e'pa a.

E' kúie tá Satanás ñippöke Skèköl tá wés e' ukuö miria Juan kéwö ska' ena e' ukuökí, e' pakè ie' tò yèkkuö i' kí as Jesús mik erblökwakpa wá ijcher tò Skèköl ena Jesucristo e' alöraká da'áie Satanás ena iklépa kí.

Shké'wè

¹ Ttè shtök ye' tso' yèkkuö i' kí e' dör ì kkayè' Skèköl tò Jesucristo a as ie' tò ikkachöne ikanè mésopa a as ie'pa éna iar tò ì tköraè bet. Ye' kiè Juan, ye' dör Cristo kanè méso. Ie' tò ibiyöchökwak patké' eköl ye' ska' íyi ikké kkachök ye' a. ² Ì kòs sué ye' tò, e' shteke ye' tò yèkkuö i' kí seraá. Ye' tò a' a ichè tò e' dör Skèköl ttè moki, ñies e' dör ttè moki kkayè' Jesucristo tò e'.

³ Ì shteke ye' tò yèkkuö i' kí, e' wà döketke bet. E' kuékí wépa tò iaritseke ena ittseke ena iwà iuteke, ayècha buaè esepa.

4-5 Ye' tso' yëkkuö i' shtök Skëkëpa Jesús icha eruleë serke ká kua'ki kua'ki döká kul atë Asia e'pa a. Skëköl ena i'Wiköl ena Jesucristo, as e'pa er buaë chö ena sene bërë mù a' a. Skëköl e' tso'tke tsawe ta, i'ñe ta, ñies këkraë. Wikölpa Kul* tso' wé Skëköl tkër s'blúie e' wörki. Jesucristo tö Skëköl tté cheke yësyësë këkraë. Ie' dör s'duulewa e' tsá shkenekane sulitane yöki kewe e'. Ie' dör ká ulitane blúpa e'pa blú. Ie' éna se' dalër tajë. Ie' kötwá, ie' pé tène se' skéie, e' wa ie' tö se' tsatkée sene sulu nuí ulà a. ⁶ Ie' tö se' shukit as se' dö s'blúpaie ena sacerdotepaie kanëblök Skëköl dör ie' yé e' a. Jesucristo olo ta' tajë, ie' diché ta' tajë, as sulitane tö ie' kiköka këkraë. Es e' idir.

⁷ ¡Ittsó! Jesucristo datse mò a.
Sulitane tö ie' sueraë,
ñies wépa tö ie' kötwá, ie' tkë'rakitö kuaböt wa,
e'pa tö isueraë.
Mik ká ulitane wakpa tö isué,
etá ie'pa iuraë siarë suane yöki.
Es iwà tköraë. Es e' idir.

⁸ Skëköl diché ta' tajë íyi ulitane tsata, ie' tso'tke tsawe ta, i'ñe ta, ñies këkraë. Ie' tö ichè: “Ye' dör íyi wì ena íyi bata.”

Juan tö Jesucristo sué kabsueie

⁹ Ye' dör a' yami Juan, e' batsulewa Jesús mik e' wa ye' tso'ñak a' ta wépa blúie Skëköl tso' esepa

* **1:4-5** Wikölpa Kul: Mik yëkkuö i' tö Wikölpa Kul cheke, etá e' wà kiane chë Wiköl Batse'r. Isalema Juan tö ikié es ichoie tö ì kanewëke Wiköl Batse'r tö ese dör tsäkië buaë kë ì kianeia iki. Apocalipsis 3.1; 4.5; 5.6 saú.

shua. Nies ye' tso'ñak weinuk a' ta ena idalë'ttsök a' ta er bua' wa. Ye' tö s'wöbla'wé Skëköl ttë wa, ñies ye' tö Jesús ttë paké sulitane a, e' kueki ie'pa tö ye' uya'mi senuk dayë nane kiè Patmos e' a. ¹⁰ Skëkëpa Jesús diwö, e' dör Domingo, e' këwö ska' ta Skëköl Wiköl de ye' ki tajë, eta ye' ittse ye' tsikka tö yi ttë ye' ta, e' ttö dör darërëë wes duk blar es. ¹¹ Ie' tö ye' a iché: “Ï suëke be' tö, e' shtë yëkkuö ki ta ipatkömi Skëkëpa Jesús icha eruleë serke Éfeso, Esmirna, Pérgamo, Tiatira, Sardes, Filadelfia ena Laodicea e'pa kos a.”

¹² Ye' wötrée isaük tö yi ttöke ye' ta, eta bö'wöla wöbastulur döka kul, e' sué ye' tö. E' tulur ituloka yöule orochka wa e' ki. ¹³ Bö'wöla kul shua, ye' tö isué tö ì dur s'ditsö suë. Ie' datsi' dör batsjë dötsa iklökue ki. Ikiparuo år icho' mik e' dör oro. ¹⁴ Ie' tsakö dör saruru shuteë wes suiyök es wes mochka saruruë es† Ie' wöbla wër wes bö'wö wöñar es. ¹⁵ Ie' klö wër dalölöë wes tabechka bua'buwa ba'wë bö' a ena ipaikhè ta iwër dalölöë es. Ie' ttö ttsër wes di' blar tajë áktö mik es. ¹⁶ Ie' ulattö bua'kka a ie' wa bëkwö tso' döka kul. Ie' kkö a tabë dettsa kaoule di'dië wj'kë iq'kë. Ie' wö wër dalölöë wes mik diba arke buaë eta diwö wër es.

¹⁷ Mik ye' tö ie' sué, eta ye' anewa wöwakköt ie' klö ska' wes s'duowa es. Erë ie' ulà bua'kka méka ye' ki ta ichéitö ye' a: “Kë be' suanuk. Ye' dör ttë tsá ena ttë bata. ¹⁸ Ye' dör sene michoë e' wák. Ye' du'wa e' tso'ne ttsë'ka këkraë. Ye' wa diché tso' s'duowa ki. S'wimblu ké e' wëkkö yottsá tso' ye' wa. Ie'pa shkeormika ye' a. ¹⁹ Ì tso' i'ñe ta ena ì

† **1:14** suiyök ena mochka: Si'kuaie e' dör lana ena nieve.

kos datseia sueke be' tö e' shtö yëkkuö ki. ²⁰ Bëkwö dökä kul sué be' tö ye' ulattö bua'kka a ñies bö'wöla tulokä yöule orochka wa, e' wà cheke ye' tö be' a a i' ta. Bëkwö kul, e' tö Skëköl biyöchökwakpa dökä kul e'pa wà chë. E'pa dör Skëkëpa Jesús icha eruleë serke ká kul a ñe' kkö'nukwakpa. Bö'wöla dökä kul, e' tö Skëkëpa Jesús ichapa eruleë serke ká kul a ñe' wà chë.”

2

Ì ché Jesucristo tö ie' ichapa erule serke Éfeso, e'pa a

¹ Etä ie' tö ye' a iché: “Yëkkuö shtö Skëköl biyöchökwak tso' ye' icha erule serke Éfeso, e'pa kkö'nuk e' a. Yëkkuö e' ki ishtömi ie' a i' es:

‘Yi wä bëkwö kul tso' iulatö bua'kka a, ñies yi shködur bö'wöla tulokä yöule orochka wa, e' shüa, e' tö ichè a' a i' es: ² Wës a' serke e' kos jcher ye' wä. A' kanëblöke darërëë, a' weirke kos ye' kueki, e' dalë'ttseke a' tö er bua' wa, e' kos jcher ye' wä. Ye' wä ijcher tö pë' sulusipa kë wër a' wa buaë. Wëpa de a' ska' e' chök tö ie'pa dör ye' ttekölpa erë ikachörak, esepa ma'wé a' tö ta a' isué tö ie'pa dör kachökwakpa. ³ A' weirke taië ye' tté kueki, e' dalë'ttseke a' tö er bua' wa, kë ilo'yane a' wä. ⁴ Erë ye' wä ilè tso' ki a' kkatè: a' kë ñi dalëritsökü'ia ena a' kë ye' dalëritsëia wës kuaë es. ⁵ E' kueki wës kuaë ta a' éna ye' dalër, ñies wës kuaë ta a' ñi dalërits e' anú a' éna. A' er mane'úne ta a' senúne wës a' senë' kuaë es. A' kë er maneone, e' ta ye' datskene bet a' ska' ta a' bö'wöla tulokä e' yerattsä ye' tö. ⁶ Erë ì sulu wambleke Nicolaiwakpa tö e' sueke a'

tö suluë wēs ye' tö isueke es, e' tö ye' ttsë'wé buaë.
 7 jì cheke Skëköl Wiköl tö ye' icha eruleë e'pa a, e'
 ttsö a' ulitane tö! Wépa e' aléka ì sulu ki, kë wā ye'
 tté olo'yaule, esepa kōs a ye' tö kawō meraë sene
 michoë e' kéli wō katök. E' kéli àr ká buaala tso' ká
 jaì a ee.' ”

*Ìché Jesucristo tö ie' ichapa erule serke Esmirna,
 e'pa a*

⁸ E' ukuökj ta ie' tö iché ye' a: “Yëkkuö shtö Skëköl
 biyöchökwak tso' ye' icha erule serke Esmirna, e'pa
 kkö'nuk e' a. Yëkkuö e' ki ishtömi ie' a i' es:

‘Yi dör ttè tsawe ena ttè bata. Yi kötewā e'
 shkenekane, e' tö ichè a' a i' es: ⁹ A' weirke siarë
 ye' tté kueki ñies a' kë wā ì ta', e' kōs jcher ye' wā,
 erë a' dör Skëköl icha e' kueki a' dör wēs inuköl
 blúpa es. Ñies ye' wā ijcher tö pè' welepa tö a' cheke
 suluë. Ie'pa e' chö tö ie'pa dör Skëköl icha, ñermata
 ie'pa dör Satanás icha. ¹⁰ A' weirdaë kōs, e' kë yökj
 a' suanuk. Ye' ttö ttsö: Bé tö a' welepa uyerawā
 s'wöto wé a, a' erblöke ye' mik e' ma'woie. A'
 weirdaë siarë döka ká dabop ë. Ie'pa tö a' ttèwami
 ye' tté kueki, erë a' erblöke ye' mik, e' kë olo'yar a'
 tö yës, e' ta sene michoë meraëyö a' a' iskéie. ¹¹ jì
 cheke Skëköl Wiköl tö ye' icha eruleë esepa a, e'
 ttsö a' ulitane tö! Wépa e' aléka ì sulu ki, kë wā ye'
 tté olo'yaule, esepa kë duōpawā bötökicha.' ”*

*Ìché Jesucristo tö ie' ichapa erule serke Pérgamo,
 e'pa a*

* **2:11** kë duōpawā bötökicha: S'duōwā bötökicha e' dör se' uyèwā
 bö' ké a wé s'weir michoë ee' e'. Apocalipsis 20.16 saú.

12 E' ukuökḱi ṭa ie' tō iché ye' a: “Yëkküö shtō Skëköl biyöchökwak tso' ye' icha erule serke Pérgamo, e'pa kkö'nuk e' a. Yëkküö e' kḱi ishtōmi ie' a i' es:

‘Yi wā tabè tso' kaoule di'dië wḱ'kë iö'kë, e' tō ichè a' a i' es: 13 Ye' wā ijcher tō a' serke wé Satanás tkër blu'ie ee, erè a' e' tkéwā darërèè ye' a. Erè ye' ttè chökwak eköl yësyësë kiè Antipas, e' kötwa ie'pa tō a' ké a wé Satanás serke ee, erè a' ké wā a' erblöke ye' mik e' olo'yane. 14 Erè ilè tso' ye' wā böt mañat kḱi a' kkatè: A' shuā welepa tso', e'pa tso' ttè sulu iütök. Ttè e' dör wes ttè wa Balaam bak s'wöbla'uk es. Ká iaiaë Balaam tō Balac wöblaö' as ie' tō Israel aleripa kō i sulu wamblök. Balaam tō Israel aleripa ðakiñé chkè meule íyi diököl tso' dalöiè ese a, ese katök ñies trè nuk tajë. 15 Es ñies a' shuā welepa tso', e'pa ké éna Nicolaiwakpa ttè olo'yak. 16 E' kuekḱi a' er mane'úne Skëköl a. A' ké tō iwè es, e' ṭa bet ye' datske ñippök ie'pa ṭa tabè tso' ye' kkö a e' wa. 17 ¡Ì cheke Skëköl Wiköl tō ye' icha eruleè e'pa a, e' ttsó a' ulitane tō! Wépa e' aléka i sulu kḱi, ké wā ye' ttè olo'yaule, esepa kōs tieräyö chkè tso' blëulewā kiè maná ese wa. Ñies ákwöla sarurula meraëyö ie'pa a eköl eköl, e' kḱi kiè pa'alḱi tso' kitule. Kiè e' ké jcher yi wā. Yi a imène, ese è wā ijcherdaë.’ ”

Ì ché Jesucristo tō ie' ichapa erule serke Tiatira, e'pa a

18 E' ukuökḱi ṭa ie' tō iché ye' a: “Yëkküö shtō Skëköl biyöchökwak tso' ye' icha erule serke Tiatira, e'pa kkö'nuk e' a. Yëkküö e' kḱi ishtōmi ie' a i' es:

‘Skèköl Alà, e' wöbla wër wës bö'wö wõñar es. Ie' klö wër dalölöë wës tabechka bua'buä paiklèsö ta iwër dalölöë es, e' tö ichè a' a' i' es: ¹⁹ Wës a' serke e' kos jcher ye' wä. Ye' wä ijcher tö a' ñi dalëritsöke buaë ena a' erblöke ye' mik. Ñies ye' wä ijcher tö a' ñi kimuke ñikkëë buaë ena a' weirke kos, e' dalë'ttseke a' tö er bua' wa. I'ñe a' tö ikí weke bua'ie, kuaë a' tö io' e' tsata. ²⁰ Erë ye' wä ilè tso' kī a' kkatè: alaköl tso' a' shūa kiè Jezabel, e' a' a' tö kawö meke s'wöbla'uk. Ie' e' chö tö ie' dör Skèköl tteköl, erë ie' tö s'wöbla'weke, e' wa ie' tö ye' kanè mésopa dakiñeke as itrër ñies as itörak chkè meule íyi diököl dalöiè ese a, ese katö. ²¹ Ye' tö ie' pané tajë as ie' tö íyi suluë e' olo'yö ta ier mane'ù ye' a, erë ie' kë er mane'wak yës. ²² E' kuëki súyö duè patkè ie' kī darërëë as kë ikarkaia. Ñies wépa kos trène ie' ta, esepa we'ikerayö. Ie'pa kë er mane'ù, kë tö ì sulu e' olo'yè, e' ta bet ye' tö ie'pa we'ikeraë. ²³ Ñies ye' tö alaköl e' klépa tteralur. Es ye' icha eruleë serke ká wa'ñe, e'pa wä ijcherdaë tö ye' wä sulitane er suule buaë tö wës idir, wës iser. Ye' tö a' ulitane a iské meraë eköl eköl wës iser es. ²⁴ Erë a' malepa tso' Tiatira, a' kë ku' ttè sulu e' iütök. Ttè e' kiè ie'pa tö “Satanás ttè blëulewä se' èsepa yöki.” Ttè e' dör suluë. E' kë iütene a' wä, etä e' dör buaë. E' kuëki ye' tö a' a' ichè tö ye' kë tö ttè dalöiëno darërëë ese skà kī meku' a' a' dalöiè. ²⁵ Erë ye' ttè tso'tke a' wä klöule, e' a' a' e' tköwä darërë michoë dö mik ye' datskene etä. ²⁶⁻²⁷ Wépa e' aléka ì sulu kī, kë wä ye' ttè olo'yaule, wépa serke wës ye' kī ikiane es dö mik s'enewa ekkë, esepa a ye' tö kawö meraë s'blúpaie wës ye' Yé tö ye' a' imé es. Ie'pa tkerakā ye' tö ká ulitane wakpa wökirpaie. Ie'pa tö ká ulitane

wakpa wëttseraë yësyësë kë janéweta' yës. Wépa tö ie'pa ttè dalösewéwä, esepa olordawä wës skauña olorwä es. ²⁸ Ñies ye' tö bëkwö kiè dukir wërke bla'mi e' meraë ie'pa a. ²⁹ Ì cheke Skëköl Wiköl tö ye' icha eruleë e'pa a, e' ttsó a' ulitane tö! ”

3

Ì ché Jesucristo tö ie' ichapa erule serke Sardes, e'pa a

¹ E' ukuökì tã ie' tö ye' a ichè: “Yëkküö shtó Skëköl biyöchökwak tso' ye' icha erule serke Sardes, e'pa kkö'nuk e' a. Yëkküö e' kì ishtömi ie' a i' es:

‘Yi wä Skëköl Wikölpa Kul* tso'. Ñies yi wä iulatö a bëkwö tso' dökä kul, e' tö ichè a' a i' es: Wës a' serke e' kos jcher ye' wä. Sulitane tö ibikeitseke tö a' serke buaë ye' a erë ye' wä ijcher tö e' kë dör es. A' kë serku'ia ye' a buaë. Ye' a tã a' dör wës s'duulewä es. ² Ye' tö isué tö a' serke Skëköl a, e' kam dökä wë' ie' wöa. E' kueki a' tì'núne, a' senúne ye' a buaë. Ì buaë tso'ia a' a elkela, e' a a' e' diché iöne kam ichöwa da'a e' yöki. ³ Ttè buaë wa a' wöblane, e' ska' a' er anúne. Ttè e' iütöne. Ì sulu wamblé a' tö, ese olo'yó tã a' er mane'ú ye' a. A' kë tö iwè es, e' tã ye' döraë a' ska' wës akblökwak es a' we'ikök, e' kéwö kë jcherpa a' wä. ⁴ Erë a' tso' Sardes, e'pa welepa kë e' iaoneka sene sulu wa. E'pa serke yësyësë ye' a, e' kueki aishkuö tã ie'pa shkóraë ye' tã paiëule buaë datsi' saruru wa. ⁵ Es ñies wépa e' aléka sene sulu kì, kë wä ye' tté olo'yaule, esepa kì datsi' saruruë iërdaë. Ie'pa kiè kë yepattsayó sene michoë e' yëkküö kì. E' skéie ye'

* **3:1** Apocalipsis 1.3 saú.

tö icheraë Skëköl wörki ena Skëköl biyöchökwakpa wörki tö ie'pa dör ye' icha. ⁶ ;Ï cheke Skëköl Wiköl tö ye' icha eruleë e'pa a, e' ttsö a' ulitane tö! ”

Ï ché Jesucristo tö ie' ichapa erule serke Filadelfia, e'pa

⁷ E' ukuöki ta ie' tö ye' a ichè i' es: “Yëkkuö shtö Skëköl biyöchökwak tso' ye' icha erule serke Filadelfia, e'pa kkö'nuk e' a. Yëkkuö e' ki ishtömi ie' a i' es:

‘Yi dör batse'r ena ttö mokië e' ulà a s'blú bak kiè David e' ké ukkö yottsä tso'. Ie' wä kawö ta' íyi ulitane ki. Mik ie' tö iukkö yéttä, etä kë yi a iwötënukwane. Mik ie' tö iukkö wötëwä, etä kë yi a ikkö yënuksane. Ie' tö ichè a' a i' es: ⁸ Wës a' serke e' kos jcher ye' wä. Ye' wä ijcher tö eré a' kë dalöiërta' tajë, eré a' tö ye' tté iuté buaë, a' kë wä ye' watënettä. E' kueki ukkö yéttä ye' tö a' a, kë yi a iwötënukwane. ⁹ Ye' ttö ttsö. A' shuä welepa tso', e'pa dör Satanás icha. Ie'pa e' chö tö ie'pa dör Skëköl icha, eré ie'pa kachö. Ie'pa keraë ye' tö e' tulökwä kuchë ki a' wörki. Es ie'pa wä ijcherdaë tö ye' tö a' dalëritseke. ¹⁰ A' weirke ye' tté kueki, e' dalë'ttsé a' tö er bua' wa wës ye' tö a' patkë' iwà uk es. E' wä iuté a' tö buaë, e' kueki ye' tö a' tsatkeraë mik s'weirke tajë e' këwö de ká ulitane wakpa ki ima'woie etä. ¹¹ Ye' datsene bet. Ye' tté wa a' wöblane, e' a a' e' tköwä darërë këkraë as kë yi tö a' ulà a' iské buaë e' yöttä. ¹² Wëpa e' aléka sene sulu ki, kë wä ye' tté olo'yane, esepa döraë wës u chki bua'ie es Skëköl wé tso' ká jai a e' a. Eë ie'pa ser michoë këkraë. Skëköl kiè shteraëyö ie'pa mik. Ñies Skëköl ké, e' kiè shteraëyö ie'pa mik. Ká e' kiè

Jerusalén Pa'ali, e' datse ká jai a. Ñies ye' wák kiè pa'ali, e' shteraè ye' tò ie'pa mik. ¹³ ¡Ì cheke Skèköl Wiköl tò ye' icha eruleè e'pa a, e' ttsö a' ulitane tò!

Ì ché Jesucristo tò ie' ichapa erule serke Laodicea, e'pa

¹⁴ E' ukuöki ta ie' tò ye' a iché i' es: “Yèkkuö shtö Skèköl biyöchökwak tso' ye' icha erule serke Laodicea e'pa kkö'nuk e' a. Yèkkuö e' ki ishtömi ie' a i' es:

‘Yi dör ì kos yè' Skèköl tò e' wà, yi tò ie' tté cheke yësyësè kekraè, yi ta ie' tò íyi ulitane yö', e' tò ichè a' a i' es: ¹⁵ Wës a' serke e' kos jcher ye' wà. Ye' wà ijcher tò a' tò ye' ttè dalöieke bërèbèrè è, kè bua'ie. A' dör wës di' bashbash es, kè dör ba'baè, kè dör seseè, a' dör bashbash è. ¡A' mú dör ba'baè ö seseè! ¹⁶ Erè a' dör wës di' bashbash es ye' a. A' kè dör ba'baè, ñies a' kè dör seseè. E' kuëki ye' tò a' tuerattsa ye' kkö a. ¹⁷ A' tò ichè tò a' dör inuköl blüpa. A' tò ichè tò a' kawö tköke buaè, kè ì kí kianeia a' ki. Erè a' kè wà ijcher tò ñermata ye' a ta a' dör wës pè' weirke siarè es. A' dör wës se' wër siarè s'yamipa wa es. A' dör wës pè' kè wà ì ku'ia es. A' dör wës pè' wöbla kè wawër es. A' dör wës pè' kè wà datsi' ta' es. ¹⁸ E' kuëki ye' tò a' patteke tò a' tò orochka taú ye' ska'. Oro ese dör oro bua'bu diaqule bö' wa ibua'bu yottsà ese. E' je' tò a' blu'wemi buaè. Ñies datsi' saruruè ese taú ye' ska'. E' wa a' e' paiömi buaè as a' kè jaëria. Ñies a' tò kapöli taú ye' ska' a' wöbla bua'woie as iwawër buaè. ¹⁹ Wépa dalër ye' éna, e'pa kos uñeke ye' tò shurueke ye' tò as iserdak buaè. E' kuëki ye' dalöiö

er bua' wa. Ì sulu wambleke a' tö, ese watöttsa. A' er mane'ú bua'iewa ye' a. ²⁰ ¡Ye' ttö ttsö! Ye' dör wes wëm dur eköl ukkö a a' a ikiök tö ye' a kawö mú shkowa es. Yi tö ye' ttö ttsé ta ye' kiéwaítö weshke, e' ta ye' dörawa ta ye' chköraë ie' ta. ²¹ Ye' e' aléka íyi ulitane kī ta ye' e' tkéka ye' Yě ta wé ie' tkēr blu'ie ee. Es ñies wépa e' aléka ì sulu kī, kě wa ye' tté olo'yane, esepa a kawö meraë ye' tö e' tköksēr ye' ta wé ye' tkēr blu'ie ee. ²² ¡Ì cheke Skököl Wiköl tö ye' icha eruleë e'pa a, e' ttsö a' ulitane tö! ”

4

Skököl kīkarkeka buaë ká jai a

¹ E' ukuökī ta ye' tö íyi skà sué kabsueie. Ye' isué tö ká jai a ukkö tso' áie ta s'ttö ttsé' ye' tö kewe wes duk blar es, e' tö ye' a ichè: “Be' shkōka íe, eta ì wamblërmi i' ukuökī ta, e' kkacheke ye' tö be' a.”

² E' wōsha ta Skököl Wiköl de ye' kī taië, ta ye' tö blu' kulé tso' ká jai a e' sué et. E' kī itkēr eköl. ³ Yi tkēr kula' e' kī, e' dalöburke dalölöë wes ák bua'buā dalöbur es, e' wōaule spašpa ena mat wes ák bua'buā kiè diamante ena rubí es. Ie' kula' pamik shkaba' tkērke oloburke dalölöë, e' wōaule spašpa wes ák bua'buā kiè esmeralda es. ⁴ Ñies ie' kula' pamik blu' kulé skà suéyö dōka dabom böyök kī tkěl (24). E' kī kēkēpa tular dōka dabom böyök kī tkěl (24), e'pa paiëulewa datsi' saruruë wa, ñies ie'pa wa orochka tso' yöule tkēuleka iwökir kī wes blu'pa es. ⁵ Blu' kulé sué ye' tö kewe, ee alá wōñarke taië, talachke blarke taië. Kula' e' wōshaë bö'wō ñarke kul wes kuàtak wōbatsesö es. Bö'wō kul, e' tö

Skëköl Wiköl chë. ⁶ Kula' e' wöshäë ì me'r dayëie kkuëie wër sarërëë wës vidrio es.

Ì ttsë'ka tso' kula' pamik döka tkël e'pa wöbla dör taië tsikka wökka. ⁷ Itsá e' wökir wër ma'name suë. Iëtö wökir wër baka wë'ñe suë. Iëtö skà wö dör s'ditsö wö suë. Ibata wër wës pu ur àr es. ⁸ Itsá pik dör teröl, es imalepa kos pik dör teröl ñies. Ie'pa pa kos e' dör wöbla ë dötsa ipik dikja. Ñië nañeë ie'pa tso' Skëköl ttseittsök, kë ie' wöklö'uta'rak ta ichekerakitö i' es:

“Skëköl dör batse'r taië, ie' dör batse'r taië, ie' dör batse'r taië.

Ie' diché ta' taië íyi ulitane tsata.

Ie' tso'tke tsawe ta, ì'ñe ta, ñies këkraë.”

Es ie'pa tö icheke këkraë.

⁹ Skëköl yöbië tkër kula' e' ki, e' pamik ì ttsë'ka tso' tkël, e'pa tso' ie' kikökka, ie' olo kikökka, ie' a wëstela chök këkraë. ¹⁰ Mik ie'pa tso' e' uk, e' dalewa këkëpa döka dabom böyök kí tkël (24) tukur ie' pamik, e'pa e' tulökeser iski wöwakköt itkër kula' ki e' dalöioie. Ie'pa tso' Skëköl ser michoë e' dalöiök, e' dalewa ì tkër ie'pa wökir ki yöule orochka wa, e' kos mekewarakitö iski Skëköl kula' wöshäë ta ichekerakitö:

¹¹ “A Sa' Këköl, íyi ulitane yö' be' tö.

Íyi ulitane tso' be' wák ttö wa.

E' kuëki sa' ulitane kawöta ichök tö be' olo ta' taië. Sa' ulitane kawöta be' dalöiök ñies be' diché kikökka.”

5

Yëkkuö kitule wörratule ena Obeja Pupula, e' pakè

¹ E' ukuöki ta ye' tö isue tö itkër kula' ki, e' wa yëkkuö wörratule a'tser iulà bua'kka, e' ki itso' kitule ikikke ena ishua. Yëkkuö e' kkö wöbatsulewa döka kul. ² Eta Skököl biyöchökwak sué ye' tö eköl, e' diché tajë, e' tö ichaké aneule: “¿A yi wëë, yi e' didir yëkkuö wöbatsulewa, e' kkö batsöök wé iwöbatsulewa ee ta ishuppöök?” ³ Erë ká jai a ena ká i' ki ena ká dià kaska' kë yi didir yës yëkkuö e' shuppöök ena iwà sauk. ⁴ Ye' iuke tajë, kë yi didir yëkkuö e' shuppöök ena iwà sauk e' kueki. ⁵ Eta skëkëpa tso' ee dabom böyök ki tkël (24), e' eköl tö ye' a iché: “Kë be' iukia. Ittsö, eköl kiè Ma' name e' dör judawak ditséwö, ie' këköl dör blu' bak ká iaiaë kiè David e'. Ie' e' ali'kabak ibolökpa kos ki. Ie' je' didir yëkkuö wöbatsulewa kul e' kkö batsöök ena ishuppöök.”

⁶ Eta ye' tö obeja wë'ñe pupula sué etö, e' pa ki itö tso' wësua ijchëulea mè Skököl a, ese shkenekane. E' dur itkër kula' ki e' o'mik, i ttsë'ka döka tkël ena këkëpa döka dabom böyök ki tkël (24) e'pa shusha. Obeja e' dula' döka kul ñies iwöbla döka kul. Iwöbla döka kul e' wà dör tö Skököl Wiköl Kul* patké Skököl tö ká wa'ñe. ⁷ Obeja Pupula e' de itkër kula' ki e' ska' ta yëkkuö a'tser itkër kula' ki e' ulà bua'kka, e' klö'wëitö. ⁸ Mik ie' tö yëkkuö klö'wé, eta i ttsë'ka döka tkël ena këkëpa döka dabom böyök ki tkël (24), e'pa kos e' télur wöwakköt Obeja Pupula wörki. E'pa kos wa ma'ma tso' blanco kicha ta kiè arpa. Ñies tka' yöule orochka wa, ese tso' ie'pa kos

* 5:6 Apocalipsis 1.3 saú.

wa. Tka' e' a íyi masmas tso' ña'wè Skèköl a, ese tso' chikchië. E' tō s'batse'rpa ttōke ie' ta e' wà chē. 9-10 Ì ttsè'ka dōka tkël ena kèkèpa dōka dabom böyök kī tkël, e'pa kos ttsémi ttsè pa'alī wa Obeja Pupula kīkokaie. Ie'pa tō ittseittsé i' es:

“Be' kōtulewa, be' pē tēne taië
 wēs obeja pupula jchē mè Skèköl a es,
 e' wa be' tō s'ditsō ttō kuā'kī kuā'kī ena ditsōwō
 kuā'kī kuā'kī ena ká kuā'kī kuā'kī wakpa
 tō'ttsa
 as ekkèpa ulitane shua se' dō taië Skèköl ichaie.
 E'pa klō'wé be' tō as ie'pa kaneblō Skèköl a blu'paie
 ena sacerdotepaie.
 Ie'pa dōraë ká ulitane wakpa blúpaie, es ie'pa tō
 s'wëttseraë.
 E' kuëkī be' je' didir mokī yëkkuō wōrratule sē, e'
 klō'uk ena ikkō batsökök wé iwöbatsulewa
 eē.”

¹¹ E' ukuökī ta ye' wökéka eta ye' tō isué tō Skèköl biyöchökwakpa tso' taië, kë ishtanuk yi a, e'pa ttō ttsé ye' tō. Ie'pa tso' itkër kula' kī ena ì ttsè'ka dōka tkël ena kèkèpa dōka dabom böyök kī tkël, e'pa pamik. ¹² Ie'pa tō ittseittsé wī'wīë i' es:

“Obeja Pupula kōtulewa, e' je' kī sulitane ie' kīkèka
 e' mēne buaë.
 Ie' olo ta' taië, ie' dör íyi ulitane wák, ie' wa íyi
 ulitane jcher, ie' diché ta' taië,
 e' kuëkī sulitane kawōta ie' dalöiök, ie' kīkōkka.”

13 Ñies ye' tō ittse' tō íyi ulitane yō' Skëköl tō tso' ká jaì a ena ká i' kī ena ká dià kaska' ena dayë a, e' kōs tō iché i' es:

“Itkër kula' kī ena Obeja Pupula, e'pa olo ta' tajë, diché ta' tajë íyi ulitane tsata, e' kuëkī sulitane kawōta ie'pa kīkōkka, ie'pa dalöiök këkraë.”

14 Ì ttsë'ka dōka tkël e'pa tō iché: “¡Es e' idir!” Këkëpa dōka dabom böyök kī tkël, e'pa e' télur wōwakkōt Skëköl ena Obeja Pupula wōrkī ie'pa dalöiök.

6

Yëkkuö wōrratule e' kkō batsulewā dōka kul e' batsée Obeja Pupula tō etk etk

¹ E' ukuökī ta ye' tō isué tō Obeja Pupula tō yëkkuö wōrratule e' kkō batsulewā dōka kul e' tsá batsée. Etā ì ttsë'ka dōka tkël, e' eköl ttō ttséyö, e' ttō darërëë wës alá blar es. Wépa tso' ipatkërke e' panuk e' eköl a ie' tō iché: “¡Be' yú!” ² Ye' wökéka ta kabaio saruru suéyö etö. Yi tkërka ikī, e' ulà a shkame' àr, ñies ì tkekeka wōkir kī iwà kkachōie tō ie' dör e' alōkwak ese mène ie' a et. Ie' míā kī e' alōkka ibolōkpa kī.

³ Mik Obeja Pupula tō yëkkuö kkō batsulewā, e' skà batsée et, etā ye' tō ittse' tō ì ttsë'ka dōka tkël, e' skà tō iché wépa tso' ipatkërke e' panuk e' skà a: “¡Be' yú!” ⁴ Etā kabaio batsë dettsā. Yi tkërka ikī, e' a kawō mène sene bërë ñita e' yōttsa ká i' a as pë' ñi ttōwā. Ie' a tabè bërie mène.

⁵ Mik Obeja Pupula tö yëkkuö kkö batsulewā, e' skà batsée et, i' tã ide mañat, etã ye' tö ittse' tö ì ttsë'ka döka tkël, e' skà tö iché wépa tso' ipatkërke e' panuk e' skà a: “¡Be' yú!” Ye' wökéka etã ye' tö kabaio dalolo sué etö. Yi tkërka iki, e' wã iyi es ma'woie dami iulà a. ⁶ Ì ttsë'ka döka tkël, e' shua ye' tö ttö tse' tö iché: “Harinachka kilo elka ë e' tordaë s'kanablö ká et e' ské ekkë. Ñies cebada kilo mañalka tordaë s'kanablö ká et e' ské ekkë; erë olivo kié ena vino e' kë sulu'warwã be' tö.”

⁷ Mik Obeja Pupula tö yëkkuö kkö batsulewā, e' skà batsée et, i' tã ide tkël, etã ye' tö ittse' tö ì ttsë'ka döka tkël, e' bata tö iché wépa tso' ipatkërke e' panuk e' skà a: “¡Be' yú!” ⁸ Ye' wökéka etã kabaio tskrittskris suéyö etö wër suluë. Yi tkërka iki, e' kié dör S'duöwã. E' itöki eköl skà datse e' kié dör S'wimblu Ké. Ie'pa a kawö mène ká ulitane wakpa e' mú blatèsö tkël tsini tã e' et tsini eukwa tabè wa, bli wa, duè wa ena iyiwak dör se' name ese wa.

⁹ Mik Obeja Pupula tö yëkkuö kkö batsulewā, e' skà batsée et, i' tã ide skel, etã s'kötulewã Skëköl ttè paka' ie'pa tö taninië e' kueki, e'pa wimblupa suéyö ka' tso' iyi moka Skëköl a e' dikia. ¹⁰ Ie'pa tso' ichök Skëköl a aneule: “A Sa' Këköl, be' dör iyi ulitane tsatã, be' dör batse'r, be' ttö mokie. ¿Dö mik be' tö wépa serke diã iyök ki tö sa' kötulur esepa dalë'ttsekerö? ¿Mik be' tö ie'pa wömekettsã weinuk ì wamblë'rakitö sa' ki, e' nuí skéie?” ¹¹ Etã ie'pa wakpa bil ekkë e'pa a datsi' saruru mène iè. Skëköl tö iché ie'pa a: “A' enúia bërbër ë dö mik pë' tö a' malepa dör ye' kanè mésopa kianeia ttëlur, e'pa kos ttekeluria wes a' kötulurakitö es etã. E'pa panúia tsir.”

12 Mik Obeja Pupula tö yëkkuö kkö batsulewä, e' skà batsée et, i' ta ide teröl, etä í tka darërëë. Diwö ttsenewä mía ttsettseë wes datsi' daloloë es. Si'wö mía batsë wes pë es. 13 Bëkwö darolone íyök ki wes kalwö tkëttsa siwä' tö mik ibitsirke tajë etä es. 14 Etä ká jai, e' wörratéwä wes yëkkuö wötrëwasö es, kë iwértaiä. Kábata ulitane, dayë nane ulitane, e' kos e' skélur bánet. 15 Etä ká blúpa kos, pë' tajë kos, ñippökwakpa wökirpa kos, inuköl blúpa kos, s'dalöiër ta' tajë esepa kos, ñies s'klöulewä kanë mésoie, ñies kanë mésopa malepa, esepa kos e' blélur ákuk a ena ák blublu tso' kábata a ese dikia e' tsatkoie. 16 Etä ie'pa tö iché aneule kábata a ena ák blublu a: “iSa' bló a' dikia, sa' kkö'nú Skököl tkër ikula' ki ká jai a e' yöki! Ñies Obeja Pupula kësik yöki sa' kkö'nú. 17 Ie'pa tö sulitane we'ikeraë siarë e' këwö detke, kë yi tköpashkar e' ulä a.”

7

Skököl kanë mésopa wakyöule ie' a

1 E' ukuöki ta ye' tö Skököl biyöchökwakpa sué döka tkël, e'pa iëter wé ká i' erkerö e' kkö mik. Böl iëter diwö tskirke e' kke; eköl dur ulä bua'kka, eköl dur ulä bakli'kka. Böl iëter diwö mi'kewä e' kke; eköl dur ulä bua'kka, eköl dur ulä bakli'kka. Ie'pa tso' siwä' kos bitsirke e' wöklö'uk as kë ibitsiria ká i' ki, dayë ki, kal ki, i ki yës. 2 Ie'pa a kawö mène ká i' ena dayë sulu'ukwä. Ñies ye' tö Skököl biyöchökwak skà sué eköl, e' datse diwö tskirke e' kke. E' ulä a iyi tso' s'wakyuoie Skököl chök wä, e' a'tser. Ie' ane imalepa tkël tsaka ta ichéitö ie'pa a: 3 “iA' kë tö ká sulu'ukwä, dayë sulu'ukwä, kal sulu'ukwä kam sa' tö Skököl kanë mésopa wakyö iwötsä ki e' yöki!”

4-8 Etā bil wakyöule e' yēne ye' a. Wēpa wakyöule e'pa dör se' yě bak ká iaiäë kiè Israel, e' ala'r dabom eyök kī bōl (12), e'pa aleripa shukite iditséwō wa iditséwō wa. Ie'pa ditséwō kiè Judá, Rubén, Gad, Aser, Neftalí, Manasés, Simeón, Leví, Isacar, Zabulón, José ena Benjamín. Ekkēpa ditséwō shukite dōka 12.000 iditséwō wa iditséwō wa. Ishukite e'pa dör seraā 144.000 ekkē.

9 E' ukuökī tā ye' wō kéka tā ye' isué tö s'ditsö dapane taië kē shtanuk yi a ekkē. E'pa dör ká ulitane wakpa, ttō kuā'kī kuā'kī, ditsöwō kuā'kī kuā'kī. Ie'pa iēter, itkēr kula' kī ena yi kiè Obeja Pupula, e'pa wörki. Ie'pa kōs datsi' ié saruruë. Ie'pa ulitane wā sī kō dami iulà a. 10 Ie'pa tö iché aneule:

“¡S'tsatkè e' datse
Skëkōl tkēr kula' kī ena Obeja Pupula e'pa wā!”

11 Këkēpa dōka dabom böyök kī tkël (24) ena i ttsë'ka dōka tkël, e'pa pamik Skëkōl biyöchökwakpa kōs iēter. E'pa kōs e' télur wōwakköt, itkēr kula' kī, e' dalöioie 12 etā ichérakitö:

“¡Es e' idir!
Be' dör sa' blú yöbië, sa' tö be' kikekeka këkraë.
Be' olo tā' taië, be' wā iyi ulitane jcher buaë.
Sa' tö wëstela cheke be' a këkraë.
Be' dalöieke sa' tö këkraë.
Be' diché tā' taië iyi ulitane tsatā, be' ë a i kōs or,
¡Es e' idir!”

13 E' ukuökī tā këkēpa dōka dabom böyök kī tkël (24), e'pa ekōl tö ye' a ichaké: “¡Ie'pa paiëule datsi'

saruru wa, e'pa dör yi? ¿Wé ie'pa datse?" 14 Ye' tö ie' iuté: "A kékëpa, ye' kè wā ijcher, ichö ye' a." Etā ie' tö ye' a iché: "Ie'pa dör wépa weine siarè sulitane weirke taië e' kèwö ska' e'pa. Erè e' dalè'ttsè' ie'pa tö buaë. Ie'pa tö idatsi' skué yi kiè Obeja Pupula e' pè wa etā idatsi' míā saruruë.

15 "E' kuëki ie'pa iëter Skëköl tso' ikulé ki, e' wörki. Ñië nañeë ie'pa tso' ie' dalöië e' wakanéuk iwé a. Ie'pa tso' ie' tā ena ie' tö ie'pa kkö'neraë kekraë.

16 Ie'pa kè duöpaia bli wā, ie'pa kè er sirpaia. Diba kè tö ie'pa ña'wepaia, kaba kè tö ie'pa we'ikepaia.

17 Obeja Pupula tso' Skëköl kula' o'mik, e' dör ie'pa kkö'nukwak, e' kuëki ie'pa kè weirpaia yës.

Obeja Pupula tö ie'pa wëttseraë di' tum tö sene michoë meke se' a, e' di' yök.

Skëköl tö ie'pa wöriö kos e' paikleraë as ie'pa ttsè'r buaë."

8

Obeja Pupula tö yëkkuö wörratule e' kkö batsulewā dökā kul, e' bata batsée

1 Mik Obeja Pupula tö yëkkuö wöbatsulewā, e' bata kkö batsée, etā ká jai a ká míā mejmeë dö hora shaböts ekkë.

2 E' ukuöki tā Skëköl biyöchökwakpa dökā kul iëter Skëköl wörki, e'pa suéyö. Ie'pa a duk mène eköl eköl. 3 E' ukuöki tā Skëköl biyöchökwak skà de wé ká' tso' íyi mokā Skëköl a e' wörki. Ie' wā iulà a tkā' yöule orochka wa ese a'tser. Ie' a íyi masmas mène taië s'batse'rpa kos e'pa ttöke Skëköl tā e' kí ioie as

ie' tō iña'ù kà' yöule orochka wa iña'woie tso' Skëköl kulé wö shaë, e' kī. ⁴ Età ie' tō iyi masmas ña'wé kà' ñe' kī, e' shkle tka ie' ulà mik deka Skëköl wörki s'batse'rpa ttöke ie' tã e' tã ñita. ⁵ Ie' tō itkã' wà iéka bö' wörkua tso' kã' ñe' kī, e' wa. Bö' wörkua e' uyémi ie' tō iyök kī. Etã kã' wa'ñe kī alá wõñane taië, iblane taië, kã wöti'wé taië í tō.

Duk döka kul

⁶ Skëköl biyöchökwakpa döka kul, e'pa wã duk tso' iwakpa bil ekkë, ie'pa tso'tke iduk bla'weke e' panuk.

⁷ Etã Skëköl biyöchökwak eköl tō iduk bla'wé kewe. Etã mò wöli wösi seseë, ñies bö'wö shutuule pë tã, ese dane taië iyök kī wes kalī yër es. Kã i' ena kal e' ñanewa taië. Kã i' ena kal kôs e' mú blatèsö mañat tsiní tã e' et tsiní ñanewa. Ñies kakö kôs tso' kã i' kī e' ñanewa seraã.

⁸ E' ukuöki tã Skëköl biyöchökwak skà tō iduk bla'wé. Etã i' biteshka kabataie bërie wõñarke bö'ie, e' anewa dayë a. Etã dayë mú blatèsö mañat tsiní tã e' et tsiní míã péie. ⁹ Iyiwak kôs serke dayë a ena kanò kôs shköke dayë kī, e' mú blatèsö mañat tsiní tã e' et tsiní enewa.

¹⁰ E' ukuöki tã Skëköl biyöchökwak skà tō iduk bla'wé, i' tã ide mañatökicha. Etã bëkwö bërie wõñarke wes kuatak wõñar es, e' biteshka anewa di' a ena di' tum a taië. Di' tso' kôs ena di' tum tso' kôs, e' mú blatèsö mañat tsiní tã e' et tsiní a bëkwö anewa. ¹¹ Bëkwö e' kië Bacha'bachaë. Wé bëkwö e' anewa, e' di' kôs míã bacha'bachaë. Di' e' tō s'ttélur taië.

¹² E' ukuöki tã Skëköl biyöchökwak skà tō iduk bla'wé, i' tã ide tkëtökicha. Etã diwö ena si'wö ena

bëkwö, e' kos mú blatèsö mañat tsiní ta e' et tsiní kos ttsenewa. E' kueki ñiwe ena nañewe, e' mú blatèsö mañat tsiní ta e' et tsiní ttsenewa.

¹³ E' ukuöki ta ye' wökéka ta ye' tö pu sué et ur àr kashuk a, e' tö iché aneule: “¡Ayewëë, ayewëë, ayewëë! ¡Wéstela ina ká ulitane wakpa ta, mik Skéköl biyöchökwakpa tso'ia mañal e'pa tö iduk bla'weke eta!”

9

¹ E' ukuöki ta Skéköl biyöchökwak skà tö iduk bla'wé, i' ta ide sketökicha. Eta bëkwö et anewabak, e' suéyö iski. Ee kauk ter taië iskië, kë s'wö dë'mi ekkë. Kauk e' kkö wötëule, e' kköyottsä mène bëkwö suéyö iski, e' a. ² Mik ie' tö kauk kköyéttsä, eta e' a ishklé deka taië wes bö' wöñar taië e' shkle es. E' tö kashuk ttsewéwa, e' kueki diwö kë olo buneiä. ³ Shkle e' shua ditski blubluë dettsä taië iyök ki, poneka ká wa'ñe, ká ulitane wà iéwa. Ie'pa a kawö mène s'we'ikök wes bachë' tö s'kuèwa ta idalè'r es. ⁴ Ie'pa kë a kawö mène kakö kos, kalkö kos, e' katök. Ie'pa a kawö mène, wépa kë wakyöule Skéköl wa iwö tsà ki, esepa ë we'ikök. ⁵ Erë ie'pa kë a kawö mène ittökulur. Ie'pa a kawö mène irreuk idalè'r taië wa dö si' skel ekkë. E' dalër taië wes bachë' s'kuèwa es. ⁶ E' kéwö ska' ta s'ditsö tö duèwa yuleraë poë, erë duèwa wák, e' tkörashkar ie'pa yöki.

⁷ Ditski e' wër wes kabaio tso' ñippoie ese payöule es. Iwökir ki itkëuleka, i tkèka blu' tö iwökir ki yöule orochka wa ese sué. Iwö wër wes s'ditsö wö wër es. ⁸ Itsä batsië wes alakölpä tsà es. Ikà dör wes namu kà es. ⁹ Tabechka àr ibatsi' mik wes ñippökwakpa tö ieke e' tsatkoie e' sù. Ipik blar taië wes carreta skè kabaio tö tüneule michoë ñippök

es. ¹⁰ Ikirë dör wēs bachë' kirë es, e' diché wa ie'pa tö s'we'ikeke dö si' skel ekkë. ¹¹ Ie'pa blú e' dör Skëköl biyöchökwak dör kauk iskië, e' wökir. Hebreoie e' kië dör Abadón. Griegoie e' kië dör Apolión (kië e' wà kiane chè: Se' eukwawak).

¹² Íyi sulu e' tsá tka et, erë iskà kianeia böt.

¹³ E' ukuöki tã Skëköl biyöchökwak skà tö iduk bla'wé, i' tã ide tektökicha. Ye' tö s'ttö ttsé datse ka' tso' yöule orochka wa íyi moka Skëköl a ee. Ka' e' bata tkël a iyöule dula'ie, e' shua s'ttö ttséyo. ¹⁴ E' tö iché Skëköl biyöchökwak tö iduk bla'wé író e' a: “Skëköl biyöchökwakpa döka tkël tso' moulewa di' tajë kië Éufrates e' kkömik, e'pa wöttsölor be' tö.” ¹⁵ Skëköl biyöchökwakpa döka tkël e'pa tso'tke Skëköl wã iwakanéwoie i' kéwö ska'. Ie'pa kanë dör pë' tajë eukwa. Pë' ulitane mú blatèsö mañat tsiní tã e' et tsiní erdawa seraã ie'pa ulà a. Etã Skëköl biyöchökwakpa döka tkël wöttsërolone iwakanéuk. ¹⁶ Etã ye' a iyëne tö ñippökwakpa dami kabaio ki, e'pa döka 200.000.000.

¹⁷ Ñippökwakpa ekkëpa dami kabaio ki, e' sué ye' tö, e'pa wã tabechka àr ibatsi' mik e' tsatkoie, e' wöaule batsë wēs bö' wörkua suèsö es ena sië wēs ák bua'buá kië jacinto es, ena tskiriri wēs azufre es. Kabaio ekkëpa wökir wër wēs namu wökir es. Ñies ikkõ a bö' ena shklë ena azufre, e' dökettsã. ¹⁸ Bö' ena shklë ena azufre dökettsã kabaio ekkëpa kkõ a, e' dör ì mañat suluë döke pë' ki e'. E' tö pë' ewéwa tajë. Pë' ulitane mú blatèsö mañat tsiní tã e' et tsiní enewa seraã. ¹⁹ E' wà dör tö kabaio ekkëpa wã diché tso' ikkõ a ena ikirë a s'we'ikoie. Ikirë bata dör tkabë chök wökir es, e' wa s'shka'wekeitö.

20 Erë pë' malepa ate kë durulune ì sulu tka e' wa, e'pa kë wà ì sulu wamblekerakitö ese olo'yane. Nies aknamapa ena íyi diököl dalöiekerakitö esepa kë olo'yanerak iwa. Íyi diököl ñe'pa yöule orochka wa, inukölchka wa, broncechka wa, ákchka wa ena kal tak wa, ese kos wöbla kë wawër, kë kukuö wattsër, kë shko, erë ie'pa tso'ia idalöiök ikëkölie. 21 Ie'pa kë er maneone. Ie'pa s'ttekewaia, alibchökeia, trërkeia, akblökeia.

10

Skëköl biyöchökwak e' wà yëkkuö a'tser iulà a

1 E' ukuöki ta ye' tö Skëköl biyöchökwak sué eköl, e' diché ta' taië. Ie' datse ká jaì a paiëulewa buaë mò wa. Shkaba' tkënear iwökir tsaka. Ie' wö dalöburke wes diwö es. Ie' klölobo wa'ñe wër wes bö' wöñar es. 2 Ie' wà yëkkuö tsitsirla a'tser iulà a shubukaule. Ie' klö bua'kka tkékaitö dayë ki, iklö bakli'kka tkékaitö ká sí ki. 3 Eta' ie' ane taië wes ma'name ar es. Mik e' one, eta' alá blane doka kuktökicha. 4 Ì ché alá tö e' shtök ye' mí yëkkuö ki, erë ttö ttséyö datse ká jaì a e' tö iché: “Kë ishtar, iblöwabö bërë.”

5 Eta' Skëköl biyöchökwak suéyö iklö et tkërka dayë ki, iklö et tkërka ká sí ki, e' ulà bua'kka kéka ká jaì a 6 ta' ichéitö: “Skëköl ser michoë e' tö ká jaì ena ká i' ena dayë ena ì kos tso'ia, e' yö'. Ie' wörki ye' tö ichè tö ì cheke ye' tö e' dör mokí. Skëköl kë tö ì panepaia. 7 Ì tso' Skëköl wà ier a blëule wè, e' yë'bakitö ikanè mésopa dör ittekölpa e'pa a, e' wà

ordaë mik Skëköl biyöchökwak bata tö iduk bla'wé eta.”

⁸ Eta s'ttö ttsë'yö datse ká jai a, e' tténe ye' ta ta ichéitö: “Be' yú Skëköl biyöchökwak klö et tkërka dayë kî eta iklö et tkërka ká sí kî, e' ska', eta yëkkuö a'tser iulà a shubukaule, e' klö'ú.” ⁹ Eta ye' mí Skëköl biyöchökwak dur e' ska' ta yëkkuö e' kiéyö ie' a. Ie' tö ye' a iché: “Íkë, ikatöwäbö. Be' kkö a be' tö ittseraë tö blo'bloë idir wes bulali es, erë be' shua imiäraë bacha'bachaë.”

¹⁰ Eta yëkkuö a'tser Skëköl biyöchökwak ulà a, e' klö'wéyö ta ikatéwayö. Ye' kkö a ta blo'bloë idir wes bulali es, erë mik ide ye' shua, eta imía bacha'bachaë. ¹¹ Eta ttè i' yëne ye' a: “Í wamblërmi ká kua'kî kua'kî wakpa taië ta, ñies ditsöwö kua'kî kua'kî wakpa taië ta, ñies s'ttö kua'kî kua'kî wakpa taië ta, ñies ká blúpa taië ta, e' kos chök be' kawöta Skëköl ttekölie.”

11

Skëköl ttekölpa bö

¹ Eta ye' a kua' mène ká ma'woie. Ye' a iyëne: “Be' yú, Skëköl wé kibi, e' ma'uk. Ñies ka' tso' íyi moka Skëköl a, e' ma'ú. Bil s'tso' Skëköl dalöiök iwé a, e' shta'úttsa. ² Erë Skëköl wé kibi upa ate u'rki e' meule pë' kë dör judiowak esepa a, e' kueki e' kë ma'war be' tö. Ie'pa tö Skëköl ké, e' dör Jerusalén dör batse'r e', e' klö'werawa, sulu'werawa ì sulu wa dö si' dökä dabom tkëyök kî böt (42) ekkë. ³ Eta ee ye' tö ye' ttekölpa patkeraë bö ye' tté pakök ká dökä mil eyök kî cien böyök kî dabom teryök (1.260 días)

ekké. Ie'pa paiëule datsi' kra'kraë wa s'ká datsi' sù.”

⁴ Olivo klõ bõlka ena bö'wõla tultur ituloka k̄i dõka bõt tso' Skëkõl wõrk̄i k̄a jai a, e' yë'bak k̄a iaiaë Zacarías tõ, e' wà dõr ttekõlpa bõl e'. ⁵ Yi datse ie'pa bõl we'ikõk suluë kiane ppè, kiane ttèwà, e' ta ese ewerawa ie'pa tõ bö' dõkettsa ie'pa kkõ a e' wa. ⁶ Ie'pa tso' Skëkõl ttè pakõk ittekõlpaie, e' dalewa ie'pa a kawõ mène kal̄i wõklõ'ukwà as kè iyèr. Ñies ie'pa a kawõ mène di' mane'uktsane pëie. Ñies kawõ mène ie'pa a ì sulu kõs mukka k̄a i' wakpa k̄i bitõkicha ie'pa k̄i ikiane ekkè.

⁷ Erè mik ie'pa tõ Skëkõl ttè paké one, età iyi-wak sulusi aknamaie e' dõrakà kauk tajè iskië e' a. E' ñippõraë ie'pa ta, età ie' alõrakà ie'pa k̄i, età itteraluritõ. ⁸ Ie'pa nu ardaë tkëter Jerusalén k̄a shushaë sulitane wõrk̄i. K̄a e' a ie'pa Këkõl kõtwarakitõ wõtèulewà krus mik. Skëkõl a k̄a e' dõr suluë wës Sodoma ena Egipto es. ⁹ Pè' datse k̄a wa'ñe, ditséwõ kuà'k̄i kuà'k̄i, ttõ kuà'k̄i kuà'k̄i ena k̄a kuà'k̄i kuà'k̄i wakpa e'pa tõ Skëkõl ttekõlpa nu sueraë dõ k̄a mañat k̄i shabõts ekkè. Ie'pa kè tõ kawõ mepa yi a inú wõtõkwà. ¹⁰ K̄a ulitane wakpa ttsè'rdaë buaë, ie'pa bõl duolur e' kuek̄i. Skëkõl ttekõlpa bõl tõ ie'pa we'ik siarè, e'pa duolur, e' tõ ie'pa ttsè'weraë buaë, e' kuek̄i ie'pa íyi kakmeraë ñi a.

¹¹ Mik k̄a mañat k̄i shabõts e' tka, età Skëkõl tõ ittekõlpa bõl duolur, e'pa shke'wëkane ta ie'pa e' duéka. Wépa tõ e' sué, e'pa kõs suane iyõk̄i tajè. ¹² E' ukuõk̄i ta ttõ darèrè datse k̄a jai a, e' ttsé ittekõlpa tõ, e' tõ iché: “¡A' shkõka íe!” Età ie'pa mika k̄a jai a mò shua, e' sué ibolõkpa tõ. ¹³ E' wõsha

tà í tka darërëë, e' tō Jerusalén mú blatèsö dōkà dābop tà e' et tsíní chōraë í ulà a. Iwakpa duolur dōkà mil kuryök (7.000). Imalepa aṭe ttsè'ka, e'pa kōs suanerak tajë. Ie'pa tō Skëköl tso' ká jai a, e' kíkëkà.

¹⁴ Es ì suluë skà tka, i' tà ide bötökicha. Ì suluë skà datseiaḡ bet, e' tà ide mañatökicha.

Duk blane, i' tà ide kuktökicha

¹⁵ Eta Skëköl biyöchökwak bata tō iduk bla'wé, i' tà ide kuktökicha. Eta s'ttō ttsëne tajë darërëë ká jai a, e'pa tō iché:

“I' tà ká ulitane wakpa ena iwökirpa,
e'pa de Skëköl ena wé pairine'bitu idi' wa s'blúie,
e'pa ulà a.
Ie'pa tō s'wëttsè michoë blu'ie.”

¹⁶ E' ukuökí tà kékëpa dōkà dabom böyök kí tkël (24) tukur ikula' kí Skëköl ska', e'pa e' télur wöwakköt Skëköl wörki idalöiök. ¹⁷ Ie'pa tō iché:

“A sa' Këköl, be' diché tà' taië íyi ulitane tsata.
Be' tso'tke tsawe tà, be' tso' ì'ñe tà, ñies be' tso'
aishkuö tà kékraë.
Be' e' tkéka ká ulitane wakpa blúie be' diché tajë
wa,
e' kuëki sa' tō icheke wëstela be' a.

¹⁸ Ká ulitane wakpa wépa dör be' bolökpa,
esepe we'ikeketke be' tō kësik wa, e' këwö de i' tà.
E' kuëki ie'pa ulune tajë be' kí.
S'duulewā kōs e' shulirke, e' këwö detke.

Ñies be' kanè mēsopa ena be' ttekölpa ena s'batse'r
malepa tö be' dalöieke, pē' dalöierťa' esepa
ena pē' ēsepa,

e'pa kōs a iské meketke be' tö, e' kēwō de.

Wépa tö s'ditsō ewéwa ká i' kī,
esepa ewekewa be' tö, e' kēwō detke."

¹⁹ Eta Skököl wé tso' ká jai a, e' wékkō bunane, e'
shuā Skököl tö itte me' se' a, e' kélkuō suéyō. Eta alá
wōñane blane taiē, e' ttséyō. Í tka darērēē, ñies mò
wōsi sēsēē blubluē, e' dane taiē kalīie.

12

Alaköl eköl ena bë dör kətali kəkölīe e'

¹ E' ukuökī ta ilè taiē suéyō ká jai a ilè wà kka-
choie. E' dör alaköl eköl parratulewā diwō wā.
Si'wō tso' ie' klō dikīā. Iwökir kī i' tkērka wēs blu'
wökir kī itkēka es, e' yöule bëkwō dōka dabom eyök
kī böt (12) e' wa. ² Alaköl batsökētkēr buklú, e'
kirinemitke, e' tö ie' kköchöweke taiē.

³ E' ukuökī ta ye' tö ilè skà sué ká jai a ilè wà
kkachoie. E' dör iyiwak sulusi aknamaie blubluē,
e' dör kətali kəköl wák batsē e'. Iwökir dōka kul,
e' kī idula' tulturka dōka dabop. Ñies iwökir kōs kī
itulturka wēs blu' wökir kī itkēr es. ⁴ Bëkwō kōs mú
blatēsō mañat tsiní ta e' et tsiní kaléttsaitō dō ká
i' kī ikirē wa. Ie' e' duéka alaköl alá kurketke, e'
wōshāē ipanuk ilà kurketke e' katowaiē. ⁵ Alaköl
alà kune wēm, e' suletēnebak ká ulitane wakpa
wēttsuk iblúie. Ie' tö ie'pa wēttsēraē yēsýēsē idiché
taiē wa. Erē alá e' yēnettsā imì ulà a, minetser wé
Skököl tkēr ikulé kī ee. ⁶ Alaköl e' tkashkar kətali
kəköl yöki ta imía ká sir poē wé kē yi serku' taiē
ese ska'. Eē Skököl tö ká me'baktke ie' a. Eē ie'pa

tö alaköl se'weke ká döká mil eyök kí cien böyök kí dabom teryök ekkë (1260).

⁷ E' ukuökí ta ie'pa ñippémi taië ká jaì a. Skëköl biyöchökwak kibi kiè Miguel, e' ena imalepa, e'pa ñippé taië këtali këköl ta. Këtali këköl ena iklépa, e'pa ñippé taië ñies, ⁸ erë Miguel e' aléka ie'pa kí. E' kueki këtali këköl ena iklépa, e'pa kë a kawö mène senukia ká jaì a. ⁹ Es këtali këköl bërie uyéttsarakitö ká jaì a döttsa ká i' kí iklépa kos eta. Këtali këköl e' dör tkabë bak ká iaiaë kiè Bë ena Satanás e'. Ie' dör ká ulitane wakpa kitö'ukwak as ie'pa tö ì sulu wamblö.

¹⁰ E' ukuökí ta ttö darërëë ttséyö ká jaì a tö iché:

“Bata ekkë ta Skëköl tö se' tsatkée,
ie' e' tkékatke ì ulitane blúie diché ta' taië.

Wé pairi'bitu ie' tö idi' wa s'blúie
e' detke ká ulitane wakpa wökirie.

Satanás bak s'yamipa kkatök ñië nañeë Skëköl a,
erë bata ekkë ta ie' uyéttsaitö.

¹¹ Obeja Pupula kötewa, e' pë tëne se' skéie,

ie' mik s'yamipa erblé,
e' tté buaë paké ie'pa tö,

e' kueki ie'pa e' aléka Satanás kí.

Ie'pa kë tkine tté buaë e' dalërmik ittewa e' kí.

¹² ¡A Skëköl biyöchökwakpa serke ká jaì, a' ttsë'nú
buaë!

Erë iwéstela ina wépa tso' ká i' kí ena dayë kí esepa
ta!

Bë wa ijcher tö ie' kéwö dökewatke tsinet,
e' kueki ie' ulune taië, ie' dë'ttsa a' we'ikök.”

¹³ Mik këtali këköl tö isuë tö ie' uyanettsa döttsa
ká i' kí, eta ie' tö alaköl alà kune', e' tötíemi. ¹⁴ Erë

alaköl a pu pik mène as iur kamië këtali kèköl yòki ie' ká tso' ká sir poë wé kě yi serku' ee. Eë ie'pa tō ie' se'weraë dō duas mañal kí shaböts. ¹⁵ Etā këtali kèköl tō di' tué ikkō a tajë as e' tō alaköl katōmi. ¹⁶ Erë íyök tō alaköl kimé. Íyök tskinane tã di' tué këtali kèköl tō ikkō a, e' yéwa íyök tō. ¹⁷ E' tō këtali kèköl uluwéka tajë alaköl ki. E' kueki ie' mía ñippök alaköl e' aleripa datse ie' itōki e'pa tã. Ie'pa dör wépa tō Skèköl ttè dalöiëno, e' iuteke buaë e'pa. Ñies ie'pa e' tkéwa darërëë kekraë Jesús tté moki e' a kě olo'yeta'. ¹⁸ Etā këtali kèköl demi e' duéka dayë kkō mik.

13

Iyiwak sulusi aknamaie e' deka dayë a

¹ Etā ye' tō isué tō iyiwak sulusi aknamaie deka etō dayë a, e' wōkir dōka kul, idula' tulurka dabop. Idula' kos ki itulurka wes itkër blu' wōkir ki es. Ie' wōkir bik ekkë ki kië kitule et et, e' kos tō Skèköl cheke suluë. ² Iyiwak sulusi sué ye' tō, e' dör wes namu es, iklö dör wes sini'urri bérie klō es, ikkō dör wes ma'name kkō es. Iyiwak sulusi e' a këtali kèköl tō idiché ena kawō mé s'blúie s'wëttsöie. ³ Iyiwak sulusi e' wōkir dōka kul, iwōkir ek shka'ule tajë wësua ittewamiitō ekkë. Erë e' buanene bet. E' tō ká ulitane wakpa tkiwéwa tajë. E' kueki ie'pa tō ie' klō'wé iblúie. ⁴ Këtali kèköl tō idiché me'baktke iyiwak sulusi dē'ka dayë a e' a, e' kueki ie'pa tō idalöié ikèkölíe. Ñies ie'pa tō iyiwak sulusi e' dalöié. Ie'pa tō iché: “Kě yi dör wes ie' es. Kě yi e' alōpaka ie' ki.”

⁵ Iyiwak sulusi dē'ka dayë a e' a kawō mène e' ttsökka tajë, Skèköl chök suluë. Ñies kawō mène

ie' a blu'ie s'wëttsuk si' dökā dabom tkëyök kī böt ekkē (42). ⁶ Etā es ie' tō iwā wamblé. Ie' tō Skëköl ena Skëköl kiè e' ché suluë. Ñies ie' tō Skëköl wé ena wépa serke ká jaì a, e' kos ché suluë. ⁷ Ñies kawō mène ie' a ñippök s'batse'rpa tso' ká i' kī e'pa tā e' alökkā ie'pa kī. Kawō mène ie' a blu'ie ká ulitane wakpa, s'ttō kuā'kī kuā'kī, ditsöwō kuā'kī kuā'kī, e'pa kos wëttsuk. ⁸ Wépa dör Obeja Pupula kōtulewā se' skéie, e' icha, esepa kiè tso' kitule iyëkküö kī kuaë, mik Skëköl tō ká i' yō' e' yōkī. Yëkküö e' dör sene michoë e' yëkküö. Wépa kiè tso' kitule yëkküö e' kī, esepa kē wā iyiwak suluë e' dalöiëne'. Erë ká ulitane wakpa malepa, wépa kiè kē ku' kitule sene michoë yëkküö kī, esepa kos tō iyiwak sulusi dē'kā dayë a e' dalöié ikëkölie.

⁹ Ì cheke ye' tō, e' ttsö a' ulitane tō:

¹⁰ “Wépa suletë'bak Skëköl tō klö'wëwā, esepa tserdami klöulewā.

Wépa suletë'bak Skëköl tō duökwa tabè kkö a, esepa tterawā tabè wa.”

E' wa s'batse'rpa e' tkōwā darërë ena ierblö ie' mik e' wërdaë.

Iyiwak Sulusi aknamaie deka etö iyök a

¹¹ E' ukuökī tā ye' tō iyiwak sulusi aknamaie skā sué etö, e' deka iyök a. Idula' dör bötö wës obeja wë'ñe dula' es, ittö wës këtali këköl ttö es. ¹² Ie' wā kawō tso' ì kos wöie wës iyiwak sulusi dē'kā dayë a e' wā itso' es. Ie' kanëblöke iyiwak sulusi dē'kā dayë e' a. Ie' kanë dör ká ulitane wakpa kök iyiwak sulusi dē'kā dayë a shkā'ule taië iwökir kī

wësua ittèwamiitö, e' dalöiök. ¹³ Ì kè or yi a, ese wéitö taië döka bö' kiéitö ká jaì a, e' ta ibiteshka taië döttsa ká i' kī sulitane wörki. ¹⁴ Ì kè or yi a, ese wé taië ie' tö iyiwak sulusi dè'ka dayë a e' wörki. E' wa ie' tö ká ulitane wakpa kè dör Skëköl icha, esepa kōs kītō'wé taië. Ie' tö ie'pa a iché: “Iyiwak sulusi dè'ka dayë a e' shka'ule taië iwökir kī tabè wa erè ishkenekane e' diököl yuó iwák suë idalöioie.”

¹⁵ Iyiwak sulusi dè'ka íyök a e' a kawö mène siwa' muk iyiwak dè'ka dayë a e' diököl yöne e' a as ittöka, ñies as tö wépa kè tö idalöie, esepa ttökwa patkö.

¹⁶ Ñies iyiwak sulusi dè'ka íyök a, e' tö ká ulitane wakpa ké e' muk wakyuè iulà bua'kka kī ö iwötsa kī. Pè' èsepa ena pè' dalöiërta', pè' siarèpa ena pè' inuköl blúpa, pè' klöulewa kanè mésoie ena pè' kè dör es, e'pa kōs kawöta e' muk wakyuè. ¹⁷ Wépa wakyöule es, esepa è a kawö mène íyi tauk ena íyi watauk. Ie'pa kōs wakyöule iyiwak sulusi dè'ka dayë a e' kiè wa ö ikiè e' número wa.

¹⁸ A' kawöta iwà bikeitsökwa buaè as a' éna iar tö ì kiane yè nuk. Wépa didir ena ká ane buaè, esepa éna iwà armi buaè. Iyiwak sulusi dè'ka dayë a e' número dör s'ditsö eköl e' número, e' dör cien teryök kī dabom teryök kī teröl (666).

14

Obeja Pupula ena wépa tsatkëne esepa

¹ E' ukuökī tā ye' tö Obeja Pupula sué tö idur kabata kiè Sión e' wöbata kī. Ie' tā pè' tso' taië döka 144.000 ekkè. Ie'pa kōs wötsa kī Obeja Pupula ena iyé, e'pa kiè tso' kitule. ² E' ukuökī tā ye' tö ittse tö ì blarke taië ká jaì a, e' blar wës di' blar taië áktö

mik es, wes alá blar tajë es, e' dör wes s'blar tajë ma'ma kiè arpa wa es. ³ Pë' tso' tajë dōka 144.000, e'pa iëter Skëköl kulé wōshaë ñies itso' ttsë'ka dōka tkël ena kékëpa dōka dabom böyök kī tkël (24), e'pa wōshaë ie'pa iëter. Ie'pa tso' ttsök ttsë pa'alī wa. Ká ulitane wakpa shuā e'pa ë tsatkëne, e' kueki kē yi skā ā e' yōnuk ttsë e' wa. ⁴ Ie'pa dör yësyësë, kē e' iaoulekā trë wa yës. Ie'pa michoë Obeja Pupula itōki wé imi'ke eē. Ie'pa tsatkëne, ie'pa dör wes íyi tsá mène Skëköl ā ena Obeja Pupula ā es. ⁵ Ie'pa kē kayëule yës. Ie'pa kē kī ì sulu tā' Skëköl wōa.

Skëköl biyöchökwakpa dōka teröl

⁶ E' ukuōki tā ye' tō Skëköl biyöchökwak skā sué eköl urkear kashuk ā. E' wā Skëköl tté buaë yöbië e' dami wà pakè ká ulitane wakpa ā, s'ditsöwō ulitane ā ena s'ttō kua'ki kua'ki ulitane ā. ⁷ Ie' tō iché aneule: “Skëköl tō sulitane shuleketke, e' kēwō detke. E' kueki Skëköl dalöiö, ie' kikōka. Kashuk ena ká i' ena dayë ena di' ulitane, e' kōs yö'itö, e' kueki idalöiö sulitane tō.”

⁸ Eta Skëköl biyöchökwak skā debitu idë'bitu kewe, e' itōki, e' tō iché: “Ká kibi tajë bua'iewa kiè Babilonia, e' enewa seraā, sulunewa. Babilonia wakpa tō ká malepa wakpa erkiöwé ì sulu wamblök ie'pa tā wes s'ttëka blo' wa senokka itā es. E' kueki ká e' wakpa enewa.”

⁹ Eta Skëköl biyöchökwak skā debitu itōki, e' tō iché: “Wépa tō iyiwak sulusi dë'ka dayë ā e' ena idiököl dalöié tā ie' mérak wakyuë iwōtsa kī ö iulà kkue kī, ¹⁰ esepa we'ikeraë Skëköl tō. Ie' kësik tajë e' ardaë seraā ie'pa kī. E' dör wes ie' tō ie'pa ké ì bacha'bachaë e' yökwa seraā es. Ie' tō

ie'pa we'ikeraë tajë kekraë bö' wõñarke azufre ta e' wa ibiyöchökwakpa batse'r e'pa wörki ena Obeja Pupula wörki. ¹¹ Wépa tö iyiwak sulusi dë'ka dayë a e' dalöié, ñies idiököl dalöierakitö, e'pa e' me' wakyuë iyiwak sulusi e' kië wa, esepa weirke bö' ké a, e' shkle batrö michoë kë iwöittä'wä ñie nañeë.”

¹² S'batse'rpa tö ie' ttë dalöiëno, e' iuté buaë, ñies ie'pa tkëulewä darërëë Jesús mik. E' wa ie'pa diché wërdaë.

¹³ E' ukuöki ta ye' tö ttö datse ká jai a e' ttsé. E' tö ye' a iché: “I'ñe ta ena aishkuö ta wépa erblë' Jesús mik ta idurulune es, ayëcha buaë esepa.” Ñies Skököl Wiköl tö iché: “E' dör moki, ie'pa kanëblë' darërëë Skököl a ká i' ki, e'pa enuraë aishkuö ta. I buaë kos o' ie'pa tö, e' ské döraë ie'pa ulä a.”

¹⁴ E' ukuöki ta ye' tö mò saruru sué, mò saruru e' ki yi tkër eköl wër tö ie' dör S'ditsö Alà. Ie' wökir ki itkëulekä ì tkekekä blu' wökir ki yöule orochka wa ese. Tabe kà di'dië tso' iyiwö toie, ese a'tser ie' wä.

¹⁵ Eta Skököl biyöchökwak eköl e' yëttsä Skököl wé tso' ká jai a e' a, eta iché aneule yi tkër mò bata ki e' a: “Ká ulitane wakpa dör wës iyiwö es, e' kéwö detke wöshtë wës iyi wöshtësö es. E' kueki e'pa wöshtö be' tabè wa.” ¹⁶ Eta yi tkër mò bata ki, e' tö itabè waté ká i' ki, eta iwà wöshtéitö.

¹⁷ E' ukuöki ta Skököl biyöchökwak skà e' yëttsä Skököl wé tso' ká jai a e' a. Ie' wä tabè kà di'dië a'tser. ¹⁸ E' ukuöki ta Skököl biyöchökwak skà tso' e' dör ká' tso' iyi mokä Skököl a e' bö kanëukwak. Ie' dettsä ta ichéitö aneule wé wä tabè dami e' a: “Uwawö kos tso' ká diä a e' detke wöshtë, e' kueki uwawöli kicha tö tabè wa.” ¹⁹ Eta Skököl

biyöchökwak, e' tö uvawöli kos kicha té ta iékaítö ákuk a wé iwöli ñateke idiö yottsäie e' a. Ákuk e' wà kiane chè tö Skèköl tö ibolökpa we'ikeraë ikèsik wa wés uvawö ñatèsö es. ²⁰ Ákuk e' tso' Jerusalén bánet, e' a iwöshté Skèköl biyöchökwak tö e' iène. Mik ñnatène, etä s'pé tène taië wër wés di' taië suèsö es. Ibatsí dör kilómetro dökä cien mañayök (300) ekkë, ishöló dör metro et ki shäböts.

15

Ì sulu bata datse

¹ E' ukuökì ta ye' tö ì skà sué ká jai a ilè wà kkachoie, e' tö ye' tkiwéwä. E' dör Skèköl biyöchökwakpa dökä kul, e'pa wä ì sulu bata datse dökä kul ká i' wakpa ki, e' dami. Mik ì sulu ikkëpa tka, etä Skèköl kèsik taië e' wöklöne.

² Ñies ye' tö isué tö ì me'r bérie dayë suë, e' wër wösüochka suë sarërëe shutuule bö' wörkuwa wa. Ñies wépa e' ali'kabak iyiwak sulusi dè'ka dayë a e' ki ena idiököl ki, esepa suéyö. Ie'pa kë e' menettsa wakyuè iyiwak sulusi kiè e' número wa. Ie'pa ièter dayë e' kkömik. Ma'ma blarta' kiè arpa me' Skèköl tö ie'pa a, e' a'tser ie'pa wä. ³ Skèköl kanè méso kiè Moisés e' ttsè, ñies Obeja Pupula ttsè, e' ttseittseke ie'pa tö, e' tö ichè i' es:

“A Skèköl, be' diché ta' taië íyi ulitane tsata.

Ì kos wé be' tö, e' dör taië buaë, e' tö sa' tkiwéwä.

Be' ë dör ká ulitane wakpa blú.

Be' dör yësyësë, be' ttö etkë.

⁴ A Skèköl, sulitane tö be' dalöieraë.

Sulitane tö be' kikeraka.

Be' ě dör batse'r.
 Sulitane wā ijcher tō be' tō s'shuleke yēsüēsē,
 e' kuęki ká ulitane wakpa dōraē be' ska' be'
 dalōiök.”

⁵ E' ukuök_i t_a Skököl wé tso' ká jai a, e' úshu dalōiērt_a' tajē shute, e' suéaryö áie, e' shu_a tte me'bak Skököl tō se' a e' tso' blēule. ⁶ Skököl biyöchökwakpa dōk_a kul wā ì sulu datse ká i' k_i e' damirak iwā iulà a, e'pa detts_a Skököl wé e' a. Ie'pa datsi' yöule datsi' kiè lino ese wa e' dör saruruē wōñarke dalalaē, ikiparuo àr iwā icho' mik, e' dör oro. ⁷ Ì tso' ttsē'ka dōk_a tkēl, e' eköl tō tk_a' yöule orochka wa, e' mé Skököl biyöchökwakpa kul a eköl eköl. Tk_a' e' a Skököl ser michoē e' kēsik iēne chiē. ⁸ Et_a Skököl wé e' wā iēnek_a Skököl olo tajē ena idiché tajē e' shkle wa. Kē yi dōpaw_a Skököl wé e' a dō mik, ì sulu dami Skököl biyöchökwakpa kul wā, e' wā tka et_a.

16

¹ Ye' tō yile ttō tse darērēē Skököl wé a, e' tō iché Skököl biyöchökwakpa kul a: “¡A' yú t_a a' tk_a' wā iēne Skököl kēsik wa, e' wā tkötts_a ká dià k_i!”

Tk_a' wā iēne Skököl kēsik wa dōk_a kul

² Skököl biyöchökwak ts_a, e' tō itk_a' wā tkétts_a ká i' k_i, et_a wépa wakyöule iyiwak sulusi dē'k_a dayē a e' kiè wa ñies idiököl dalōiérakitō, esepa kōs k_i s'méwō sulusi tskine dalēr tajē.

³ E' ukuök_i t_a Skököl biyöchökwak skà tō itk_a' wā tkétts_a dayē k_i. Et_a dayē mí_a péie wēs wēm kōtulew_a pé es. Iyiwak kōs tso' dayē a duolur yēs.

4 E' ukuökḱi ta Skëköl biyöchökwak skà tö itka' wà tkéttsa di' kos ki. Eta di' kos mía pëie. 5 E' ukuökḱi ta ye' tö ittse tö Skëköl biyöchökwak dör di' kkö'nukwak, e' tö iché:

“A Skëköl, be' dör batse'r,
 be' tso'tke tsawe ta, ì'ñe ta ena kekraë.
 Kekraë be' tö s'shuleke yësyësë,
 e' kueki e' dör buaë tö be' tso' ie'pa we'ikök es.
 6 Ie'pa tö s'batse'rpa ena be' ttekölpa,
 e'pa kötulur pë tène taië, e' kueki e' dör buaë tö be'
 tö ie'pa we'ikè es.
 Ì'ñe ta be' tö ie'pa ské kéne pë yök.
 Es ie'pa ki inuí ské dene.”

7 E' ukuökḱi ta ka' tso' íyi moka Skëköl a eë ttö ttséyö se' ttöie e' tö iché: “A Skëköl, be' diché ta' taië íyi ulitane tsata, ayëcha e' dör mokië, be' tö ie'pa nuí shulé mokië yësyësë.”

8 E' ukuökḱi ta Skëköl biyöchökwak skà tö itka' wà tkéttsa, e' ane diwö ki. Eta diwö a kawö mène s'ditsö ña'ukwa iba taië e' wa. 9 Diba e' tö sulitane pa shayo'wéttsa taië. Ì sulu ikkë kos patké Skëköl tö ie'pa ki, erë ie'pa kë éna ì sulu wambleke ie'pa tö ese olo'yak, ie'pa kë er mane'wak ie' a. Ie'pa kë éna ie' kikakka. E' skéie ie'pa tö ie' ché suluë.

10 E' ukuökḱi ta Skëköl biyöchökwak skà tö itka' wà tkéttsa, e' ane wé iyiwak sulusi dë'ka dayë a e' tkërka e' ki. Eta ie' ká kos ttsenewa wes stui es. Ká ulitane wakpa tö iku' kueke ipà dalër taië e' ë kueki. 11 Erë ì sulu wambleke ie'pa tö, ese kë olo'yè ie'pa tö. Ie'pa pa dalër taië ñies ie'pa tteke smewö

sulusi tō, e' kueḱi ie'pa tō Skëköl tso' ká jaì a e' ché suluë.

¹² Skëköl biyöchökwak skà tō itka' wà tkéttsa, e' ane di' taië kiè Éufrates e' a. Eta di' taië e' sinewa as blu'pa datse diwö tskirke e' wa, esepa tkömi buaë ñippökwakpa ta. ¹³ E' ukuöki ta ye' tō wimblupa sulusi suë bukuë'ie mañat. Et dettsa këtali këköl e' kkö a. Et dettsa iyiwak sulusi dë'ka dayë a e' kkö a. Ibata ët dettsa iyiwak sulusi e' tteköl kkö a. ¹⁴ Bukuë' e'pa dör aknamapa. Ì kë or yi a, ese ormi ie'pa a. Ie'pa mi'ke blu'pa tso' ká wa'ñe, e'pa dapa'uk ñippök Skëköl diché ta' taië íyi ulitane tsata, e' ta, mik ikéwö de sulitane shulök eta.

¹⁵ Skëkëpa Jesucristo tō iché i' es: “Ye' ttö ttsö. Mik ye' datsene, eta ye' datse kë e' biyö yëule wes akblökwak döwa es. Wëpa tso' erki ye' panuk, idatsi' tso'tke buaë iënoie, ayëcha buaë esepa. Es ie'pa kë shköpa sume sulitane wörki ta ijaërkarak.”

¹⁶ Eta aknamapa mañal, e'pa tō blu'pa dapa'wëka ká kiè hebreoie Armagedón ee.

¹⁷ Eta Skëköl biyöchökwak bata tō itka' wà tkéttsa, e' ane kashuk a. Eta se' ttöie darërëë ttsé ye' tō datse blu' kulé tso' Skëköl wé a e' ska', e' tō iché aneule: “¡Ye' tō iwakanewétke!” ¹⁸ Eta alá wöñane taië iblane taië. Í tka darërëë, e' tō ká wöti'wé taië kos í bakule ká i' ki e' tsata. ¹⁹ Ká wa'ñe wé s'ditsö serke, e' ké kos enewa. Ká kibi taië bua'iewa kiè Babilonia, e' tskinewa ate mañat tsini. Es Babilonia ki Skëköl kësik suluë blé, ì sulu wamblekerakitö ese nuí kueḱi. E' dör wes Skëköl tō ie'pa ké ì bacha'bachaë yökwa sera es. ²⁰ Dayë nane kos, kabata kos, e' cholur. ²¹ Nies mò wöli wösi seseë, e' wösi es tköka dabom tkëyök (40) kilo

tsata, ese dane tajië s'ditsö ki wes kaji yer es. E' tö s'ditsö we'iké tajië e' kueki ie'pa uluneka Skököl ki ta ie' ché suluë.

17

Alaköl trër tajië e' weirdaë

¹ Skököl biyöchökwakpa doka kul wa tka' tso', e' eköl de ye' ska' ta ye' a ichéitö: “Be' shkó ye' ta, súyö be' a ikkachè wes Skököl tö alaköl trër tajië kkeauleka tajië, e' we'ikè. Alaköl e' tkërka di' tso' tajië e' bata ki. ² Ká ulitane blúpa e' mettsa trënuke ie' ta. Nies ká ulitane wakpa e' mettsa i sulu wamblök wes ie' es kë wöklörta' wes s'tteke blo' tö es.”

³ E' ukuöki ta Skököl Wiköl de tajië ye' ki ta Skököl biyöchökwak wa ye' mítser ká sir poë wé kë yi serku' tajië ese ska'. Eta eë ye' tö alaköl sué eköl tkërka iyiwak sulusi dë'ka dayë a wák batsë e' ki. Iyiwak sulusi e' pa kos ki kiè tso' kitule tajië kua'ki kua'ki. Kiè e' wà kos tö Skököl cheke suluë. Iwökir doka kul, idula' doka dabop. ⁴ Alaköl e' paiëule buaë idatsi' dör sielsiel ena batsë. Ikitkëule buaë tajië oro wa ena ák bua'buwa wa ena ákwöla bua'buwa kiè perla ese wa. Tka' yöule oro wa, e' a'tser iwá wà iëule chië blo' wa. Blo' e' tö i kos wër suluë Skököl wa ena alaköl e' ia'wéka trë wa e' ché. ⁵ Ie' wötsa ki ttè tso' kitule. Ttè e' wà blëulewá se' yöki, e' tö iché: “Ye' dör ká kibi tajië kiè Babilonia. Ye' dör alakölpa trër suluë esepa kos mì. Nies ye' dör i kos tso' ká i' ki wër suluë Skököl wa ese mì.” ⁶ Eta ye' tö isué tö alaköl tteke blo' tö. Blo' e' dör s'batse' rpa kótulur ie'pa tö Jesús tté kueki, e'pa pé. E' tö alaköl e' tteke blo'ie. Mik ye' tö ie' sué eta ye' tkinewá tajië. ⁷ Eta Skököl biyöchökwak tö ye' a ichaké: “¿I kueki be'

tkinewā? Alaköl e' ena iyiwak sulusi wökir döka kul, idula' döka dabop, e' ki alaköl tkërka, e' wà pakeke ye' tö be' a. ⁸ Iyiwak sulusi sué be' tö, e' bak senuk ká iaiaë, e' kë ku'ia i'ñe ta, erë ie' döraça kauk taië iskië, kë s'wö dë'mi ekkë, e' a. E' ukuöki ta Skëköl tö ie' we'ikök patkeraë kekraë. Wépa kië kë ku' kitule kuaë sene michoë yëkkuö ki kam Skëköl tö ká i' yuö e' yöki, esepa kos tkirdawarak mik ie'pa tö iyiwak sulusi dë'ka dayë a e' sué eta. Iyiwak sulusi e' bak senuk, e' kë ku'ia i'ñe ta, erë ie' dörane.

⁹ “Wépa didir ena ká ane buaë, esepa éna ì cheke ye' tö a' a e' wà armi buaë. Iyiwak sulusi e' wökir döka kul, e' wà kiane chë kabata döka kul, e' ki alaköl sulusi tkërka. Ñies e' wà kiane chë blu'pa döka kul. ¹⁰ E' skël blërulunebak, e' eköl tso' blu'ie, blu' bata doia itöki erë e' kë kanablöpa ká taië blu'ie. ¹¹ Iyiwak sulusi bak senuk ká iaiaë, e' kë ku'ia i'ñe ta, mik ie' dene blu'ie, eta ide päköl, ie' dö'r blu' bak kul e' eköl ñies. Erë ie' dene blu'ie weinuk ë.

¹² “Idula' döka dabop sué be' tö, e' wà kiane chë tö blu'pa döka dabop e'pa doia. Ie'pa a kawö merdaë s'wëttsöie iyiwak sulusi e' ta ekuölö ëme. ¹³ Blu'pa döka dabop, e'pa er mé ñikkë iwákpa bil ekkë, kawö ena diché tso' ie'pa wä s'wëttsöie, e' muk iyiwak sulusi e' a. ¹⁴ Ie'pa ñippöraë Obeja Pupula ta, erë e' e' alöraça ie'pa ki. Ie' dö'r skëkölpa ulitane e' këköl, ñies ie' dö'r blu'pa ulitane e' blú, e' kuëki ie' e' alöraça ie'pa ki. Wépa tso' ie' ta, e'pa klöo'bak Skëköl tö, ñies ie'pa shukitbakitö. Ie'pa dö'r Obeja Pupula ttökatapa e' tkökewä darërëë ie' a ese.”

¹⁵ Ñies Skëköl biyöchökwak tö ye' a iché: “Di' tso' taië sué be' tö, e' bata ki alaköl trër taië, e' tkërka,

e' wà kiane chè, ká tso' tajë e' wakpa s'tso' tajë ttõ kua'ki kua'ki e'. ¹⁶ Idula' dõka dabop ena iyiwak sulusi, e'pa tõ alakõl trër tajë e' sueraë suluë. Ì kos tso' ie' wà, e' yerattsarakitõ iulà a, imeraarakitõ sume. Ie'pa tõ ie' chkà katerawa eta ikuõ atë e' ña'wera e'pa tõ. ¹⁷ Skëkõl wák tõ blu'pa dabop er méwa ñikkëë as ie'pa wà kawõ tso' s'wëtsoie, e' mütörak iyiwak sulusi e' a. Es ie'pa tõ iweraë dõ mik iwà tka wes Skëkõl tõ iyë'at es. ¹⁸ Alakõl trër tajë sué be' tõ, e' wà dör ká kibi tajë. Ká e' wakpa e' aléka ká malë blúpa ki."

18

Babilonia wakpa enewa ta iké sulunewa

¹ E' ukuõki ta ye' tõ Skëkõl biyõchõkwak skà sué ekõl datse ká jai a, e' diché ta' tajë. Ilo tajë, e' buneka ká i' kos ki. ² Ie' tõ iché aneule:

“¡Babilonia wakpa enewa ta iké sulunewa!
Ká e' sulunewa míane aknamapa kéie.
Ee wimblupa sulusi tsakië e' dapa'wéka senuk.
E' dör iyiwak sulusi dör ñá ena dù dör ñá, ese wé.
³ Ká ulitane wakpa erkiõwéka Babilonia wakpa tõ trënuke wes s'tteke blo' tõ es.
Ká ulitane blúpa senéka ie' ta.
Ì sulu kos tueke ie' tõ ì sulu wambloie,
e' tõ dalì wataukwakpa ulitane blu'wéka tajë.”

⁴ Ttõ skà ttsé ye' tõ datse ká jai a, e' tõ iché:
“Wépa dör ye' icha, e'pa kos e' yõlur Babilonia
as a' kã tõ ì sulu wamblërke ee e' wamblõñak.
Ñies a' e' yõlur as ì sulu datse ie'pa ki e' kã dõ a' ki.

⁵ Ì sulu wamblé ie'pa tö, e' dör tajë shute,
e' mú dapa'wèsö, e'ma ideka ká jaì a.
Ì sulu wamblé ie'pa tö, e' jcher buaë Skëköl wä.

⁶ Eta ttö ttsé ye' tö e' iché inamépa a:
Ì sulu wamblé ie'pa tö pë' malepa kî,
e' nuí ské patköne ie'pa kî tajë dö bötökicha.
Ì sulu wamblé ie'pa tö pë' malepa kî,
e' dör wës ie'pa tö pë' malepa ké ì bacha'bachaë
yök es.

E' kuëki ibaché döka bötökicha,
e' ské yökwa ie'pa kó inuïe.

⁷ Ie'pa e' kkeöka tajë, ie'pa wä íyi bua'buá tso' tajë
shute,
ekkë ie'pa we'ikó tajë shute.

Ie'pa e' bikeitsö:

'Se' tso' buaë wës alaköl dör blu' es,
se' kë dör wës schö es weir siarë.'

⁸ Ie'pa e' bikeitsö es, e' kuëki ì suluë döraë ie'pa kî
bet.

Ie'pa teraë bli tö, ie'pa weirdaë siarë,
ie'pa duöralur, ie'pa ñardawa bö' a.
Skëköl diché ta' tajë íyi ulitane tsata,
e' wa ie' tö ie'pa wöme'ttsabak weinuk."

⁹ Ì sulu wambleke Babilonia wakpa tö, ese
wamblë'ñak ká blúpa tö ie'pa ta. Ñies íyi bua'buá
tso' tajë Babilonia, e' tö ie'pa ttsë'wé buaë. Mik
ie'pa tö Babilonia ñarkewa e' shkle sué, eta ie'pa
eriardaë tajë, iuraë siarë. ¹⁰ Ie'pa suardaë dö' ì
sulu e' dö ie'pa kî ñies. E' kuëki ie'pa e' tsuraarak
kamië ikí sauk ta icherarakitö:

“ÌWéstela ìna Babilonia wakpa ta!

Ie'pa dör pè' tajë. Ie'pa ká dör tajë buaë.
 jì sulu wamblé ie'pa tò e' nuí de ie'pa kī bet,
 ekuölöie ie'pa enewa, ie'pa ká sulunewa!”

¹¹ Dalì wataukwakpa tso' ká i' kī e'pa eriardarak siarè jurarak tajë, kě yi ku'ia Babilonia ie'pa dalì tauk e' kuëki. ¹² Dalì watueke ie'pa tò e' dör orochka, inukölchka, ák bua'buá, ákwöla bua'buá kiè perla, datsi' bua'buá kiè lino ena seda, ñies datsi' bua'buá wöaule sielsiel ena batsë; ñies kal ulitane alar jamamaë; ñies íyi ulitane bua'buáë yöule marfil*, ena kaltak bua'buá wa, ena tabechka kiè hierro e' wa ena tabechka kiè bronce e' wa, ena ák bua'buá kiè mármol e' wa; ¹³ ñies canela klö e' kkuölit, ñies íyi poie alar jama-maë ena íyi masmas ña'wè, kiö masmas kiè mirra ena íyi masmas poie tuè darèrè kiè olibano; ñies vino ena kiö, ñies harina bua'buá ena trigowö; ñies baka ena obeja ena kabaio ena carreta; ñies pè' klöulewa kanè mésoie ena pè' skà tso' watuè ese. Íyi ekkè kōs watueke ie'pa tò. ¹⁴ Dalì wataukwakpa tò icheraë:

“A Babilonia wakpa, ì kōs bua'buáë kiarke a' kī
 tajë,
 e' kě ku'ia a' wa.
 Íyi bua'buá kōs wër buaë wöñarke dalöläë,
 e' kōs kě dē'ia a' ulà a.”

¹⁵ Dalì wataukwakpa e' blu'wé Babilonia wakpa wa, e'pa e' tsuraarak kamië ikī sauk. Ie'pa suane

* **18:12** marfil: E' dör iyiwak kiè elefante ese kà talëki wà.

dö' ì sulu tka Babilonia wakpa k̄i, e' dö ie'pa k̄i ñies. Ie'pa eriardaë siarë, iuraë taië. ¹⁶ Ie'pa tö icheraë:

“iWëstela ina Babilonia wakpa ta!
A' e' paiëule datsi' bua'buä kiè lino ese wa
ñies datsi' wöaule siëlsiel ena batsë ese wa.
A' e' kitkëule buaë oro wa ena ák bua'buä wa ena
ákwöla bua'buä kiè perla ese wa.
¹⁷ iKá etkë ta a' wä íyi tso' bua'buäë taië, a' blune
taië, e' enewa!”

Es ñies kanò blubluë shköke taië dayë k̄i, e' wökirpa k̄os ena ikaneblökerak k̄os ena wépa shköke kanò shua, wépa k̄os inuköl klö'weke kaneblök kanò wa, esepa k̄os e' tséat kamië Babilonia kisauk. ¹⁸ Mik ie'pa tö ká e' ñanewa e' shkle sué, etä ie'pa ane taië: “iKá wé skà dör buaë taië wës Babilonia es?” ¹⁹ Ie'pa tö ká po tkéka e' wökir ki iwà kkachoie tö ie'pa erianerak taië ta iuke taië ta ichéraitö aneule:

“iWëstela ina ká e' buaë taië, e' wakpa ta!
Sa' k̄os wä kanò tso', e'pa blune taië ie'pa batamik.
iKá etkë ta ká e' sulunewa!”

²⁰ iA a' tso' ká jaì a,
Skököl tö Babilonia wakpa ewéwa,
e' kueki a' ttsë'nú buaë!
A' dör batse'rupa,
ñies Jesús ttekölpa tsá,
ñies Skököl ttekölpa, je'pa k̄os ttsë'nú buaë!
Skököl tö Babilonia wakpa we'iké,
ì sulu wamblé ie'pa tö a' k̄i, e' nuí ské de ie'pa k̄i,
e' kueki a' ttsë'nú buaë.

21 E' ukuöki ta Skököl biyöchökwak skà de eköl diché ta' taië. E' tö ák bérie kéka, ák e' dör kos ák tso' wawè ekkè, e' uyémiitö dayè a ta ichéitö:

“A Babilonia wakpa, a' chörawa wës ák i' chowa dayè a es, kě yi tö a' suepaia.

22 Ma'ma tso' bla'wè kiè arpa ena flauta ena duk, ese kě blarpaia a' ká a.

A' kanè mésopa kos kě ku'ia.

Ák tso' wawè ese kě blarpaia a' ká a.

23 Bö'wö ñarke e' kě wõñarpaia a' ká a.

Kě yi ku'ia ulabatsök.

A' dalì wataukwakpa e'pa kkeauleka taië, ie'pa dör pè' taië ká i' ki.

Es a' tö ká ulitane wakpa kitö'wé alibchö wa, e' kueki íyi ikké sulu de a' ki.”

24 Skököl ttekölpa ena s'batse'r malepa kos kótulur Babilonia wakpa tö, e'pa pè tène ie'pa ká ki. Ñies pè' malepa taië kótulur ie'pa tö. E' kueki e' nuí de ie'pa ki.

19

1 E' ukuöki ta ye' tö ittse tö ká jaí a pè' daparke taië, e'pa tté darèrè ta ichéakitö aneule:

“Skököl tö s'shulè yèsyèsè ttè mokí wa,

e' kueki jikikökasö!

Ie' dör S'tsatkökwak.

Ie' olo ta' taië, ie' diché ta' taië íyi ulitane tsata.

2 Babilonia wakpa dör wës alaköl trër taië es.

Ie'pa bak ká ulitane wakpa erkiöuk ì sulu wamblök wes ie'pa es.

Ie'pa tö Skëköl kanè mésopa kötulur.

E' nuí kî Skëköl tö ie'pa ká sulu'wéwa ta iwakpa ewéwaitö.

E' kuëki se' wa ijcher tö ie' s'shuleke yësyësë mokië.”

³ E' ukuöki ta ie'pa tö iskà chéne:

“¡Skëköl kîkôkasö!

Babilonia shkle dià e' batrö michoë.”

⁴ Këkëpa doka dabom böyök kî tkël (24) ena ì ttsé'ka doka tkël, e'pa e' télur iski wöwakköt ta Skëköl tkërka ikulé kî, e' dalöierakitö. Ie'pa tö iché: “¡Es e' idir! ¡skëköl kîkôkasö!” ⁵ Skëköl tkër e' ska' ttö ttsé ye' tö, e' iché:

“¡A' ulitane tö se' Këköl kîkôka,

se' tsitsipa ñies se' blublupa.

A' dör ie' kanè mésopa tö ie' dalöieke,

e'pa kos tö Skëköl kîkôka!”

Obeja Pupula ulabatsöke e' kéwö tkö'uk

⁶ Eta ye' tö ittse tö ì blarke tajë wes s'tso' tajë ttö es, wes di' blar tajë ákttö mik es, wes alá blar tajë es, e' tö iché:

“¡Skëköl kîkôkasö!

Këkë dör se' Këköl, e' diché ta' tajë íyi ulitane tsata.

Ie' detke s'blúie s'wëttsuk,

e' kuëki ikîkôkasö.

⁷ Obeja Pupula ulabatsöketke, e' kéwö dewatke,

e' tayë e' kané wétke ulabatsoie ie' ta.

E' kuęki se' ttsë'nù buaë kaneë, ie' olo kıkökasö.
 8 Ie' tayë a datsi' bua'buä kiè lino e' mène e' paioie,
 Datsi' e' dör saruruë, wõnarke dalalaë.
 Datsi' e' wà kiane chë
 s'batse'rpa ser yësyësë e'."

9 Skëköl biyöchökwak tö ye' a iché: "Ishtë yëkkuö
 ki i' es: 'Wépa shkeñaule Obeja Pupula ula-
 batsöketke, e' këwö tkö'uk, ayëcha buaë esepa.' "
 Nies ie' tö iché ye' a: "Ttè e' dör Skëköl ttè mokjë."

10 Ye' e' téwa įski wöwakköt Skëköl biyöchökwak
 wöshäë idalöiök, erë ie' tö ye' a iché: "įsë kë wä!
 Ye' dör Skëköl kanè méso wës be' ena be' malepa e'
 tkëulewä darërë Jesús tté a e'pa es. įskëköl ë dalöiö!"
 Jesús tté e' tö Skëköl ttekölpa erkiöwëke s'pattök.

Itkërka kabaio saruru ki

11 E' ukuöki ta ye' tö isuë tö ká jaì a ukkö tso'
 áie, eë kabaio suéyö etö saruruë. E' ki itkërka,
 e' kiè dör Ttö Yësyësë Këkraë. Ie' tö s'wëttseke
 yësyësë. Mik ie' e' kéka nippök e' kë dör ë. 12 Ie'
 wöbla wër wës bö'wö wõnar es. Ie' wökir ki ì
 tkërka taië wës itso' tkëka blu' wökir ki es. Ie' ki
 ikiè tso' kitule. Kiè e' kë jcher yi wä, e' jcher ie'
 wák ë wä. 13 Ie' datsi' nuuleka pë wa. Ie' kiè
 dör Skëköl Ttè. 14 Nippökwakpa tso' taië ká jaì a,
 e'pa datse ie' itöki kabaio saruru ki. Ie'pa paiëule
 datsi' bua'buä kiè lino ese wa, datsi' e' dör saruruë
 wõnarke dalalaë. 15 Ie' kkö a tabè dökettsa ká yëule
 di'dië, tabè e' wa ie' e' alöraká ká ulitane wakpa
 ki. Ie' tö ie'pa wëttseraë yësyësë idiché taië wa.
 Skëköl diché ta' taië iyi ulitane tsata, e' kësik wa ie'
 tö ibolökpa natskerawä wës uvawö natskëwasö s'klö

wa idiö yottsä es. ¹⁶ Itu' shà ie' paio k̄i itso' kitule, e' t̄o iché: “Blu'pa ulitane e'pa Blú, skékölpa ulitane e'pa Kéköl.”

S'tsátkökwak e' aléka iyiwak sulusi k̄i

¹⁷ E' ukuök̄i t̄a ye' isué t̄o Skéköl biyöchökwak dur eköl diwö k̄i. E' t̄o iché aneule dù k̄os urke kashuk a e' a: “¡A' shkõ, a' ñi dapa'úka chkè tso' tajè Skéköl w̄a a' a e' katök! ¹⁸ A' shkõ blu'pa chkà katök, ñies ñippökwakpa wökirpa ena wēpa kēsik suluë, esepa chkà katök a' shkõ. Kabaio ena iwákpa e'pa chkà katök a' shkõ. S'klöulew̄a kanè mésoie ena p̄è kē dör es, ñies s'dalöiër t̄a' tajè ena se' ēsepa ena p̄è ulitane chkà katök a' shkõ.”

¹⁹ Et̄a ye' t̄o iyiwak sulusi dē'ka dayè a e' sué. K̄a ulitane blúpa ena iñippökwakpa, e'pa tso' ie' t̄a. E'pa ñi dapa'uke ñippök itkērka kabaio saruru k̄i ena iñippökwakpa e'pa t̄a. ²⁰ Iyiwak sulusi dē'ka dayè a ena itteköl e'pa klö'wéw̄arakitö. Itteköl e' t̄o ì kē or yi a ese o' iyiwak sulusi wörki. Ese wa ie' t̄o wēpa e' me' wakyuè iyiwak sulusi e' kiè wa ena idiököl dalöië', esepa kitö'ka. Et̄a iyiwak sulusi ena itteköl, e'pa batrélormi t̄sē'ka bö' me'r tajè batsöriie e' a. Eē bö' wōñarke tajè azufre t̄a. ²¹ Imalepa ttélur itkērka kabaio k̄i e' t̄o, tabè dökettsä ikkõ a e' wa. Et̄a dù t̄o ie'pa chkà katé tajè dō chē.

20

Skéköl e' aléka Satanás k̄i

¹ E' ukuök̄i t̄a Skéköl biyöchökwak sué ye' t̄o eköl, e' datse k̄a jaì a. Ie' w̄a k̄auk t̄er tajè iskië e' kköyottsä tso'. Ñies tabechka kichaie bērie e' a'tser

iwa. ²⁻³ Eta ie' tō kētali kēkōl klō'wéwā. Kētali kēkōl e' dōr Bē kiē Satanás dē'kā tkabēie ká iaiāē e'. Skēkōl biyōchōkwak tō ie' muéwā tabechka kichaie wa batréemi kauk ter taiē iskiē e' a. Ta e' kkō wōtéwaitō daloie ena iwakyuéitō as kē yi a ikkōyērttsane. Eē ie' wōtēne dō duas mil eyōk as kē ie' a ká ulitane wakpa kitēria. Erē mik duas mil eyōk deka, eta ie' wōtsēnardaē erē ekuölō ē.

⁴ E' ukuōkī tā ye' tō s'blúpa kulé sué tulus ká jai a. Wépa tulus kula' e' kī, e'pa a kawō mēne s'wēttsuk. Ñies wépa kuli' tērdulune Skēkōl tté ena Jesús tté mokī pakē kuēkī, esepa wikōl sué ye' tō. Ie'pa kē wā iyiwak sulusi dē'kā dayē a ena idiōkōl dalōiēne'. Ñies ie'pa kē e' mēne wakyuē iyiwak sulusi kiē wa iwōtsā kī ö iulā kkue kī. Ie'pa shkenekane, eta ie'pa tō s'wēttsé Cristo tā dōkā duas mil eyōk. ⁵ Ie'pa shkenekane e' dōr s'duulewā e' tsá shkenekane. S'duulewā malepa e'pa kē shkerpakane dō mik duas mil eyōk ene eta. ⁶ Wépa shkerdakane kewe, ayēcha buaē esepa. Ie'pa dōr wépa batseo' Skēkōl tō esepa kī. Ie'pa kē duōpawā bōtōkicha. Ie'pa kaneblōraē Skēkōl a ena Cristo a sacerdotepaie. Ñies ie'pa tō s'wēttsēraē Cristo tā ñita dō duas mil eyōk ekkē.

⁷ Mik duas mil eyōk deka, eta Satanás yērdattsane wé itso' wōtēulewā eē. ⁸ Ie' e' yōrattsā Gog ena Magog kitō'uk. Gog ena Magog, e' wā kiane chē ká ulitane wakpa. Satanás tō ie'pa dapa'wēraē ñippōk Skēkōl tā. Ie'pa ñippōkwakpa dōr taiē wes dayē tséwō es.

⁹ Ie'pa ulitane datse ká wa'ñe demi Jerusalén. Eē s'batse'rpa serke. Ká e' dalēr taiē Skēkōl éna. Ie'pa

tö ká e' kköiéwa shkit s'batse'rpa ewowa, erë bö' biteshka ká jaì a, e' tö Skëköl bolökpa ewéwa seraa. ¹⁰ Eta Bë tö ie'pa kitöo', e' batréemi bö' wöñarke azufre ta me'r taië batsöriie e' a. Eë iyiwak sulusi dë'ka dayë a ena itteköl e'pa uyanemibak. Eë ie'pa weir michoë ñië nañeë.

Skëköl tö sulitane shuleke bata ekkë ta

¹¹ E' ukuöki ta ye' tö isué tö Skëköl tkër ikulé ki. Ikula' dör bërie saruruë. Ká jaì ena ká i' e' tkashkar ie' yöki, kë iwëneia yës. ¹²⁻¹³ Eta ye' tö isué tö s'duulewa kos iëter Skëköl kulé wörki as ishulirdak. Wépa datse s'wimblu ké a esepa tso', ñies wépa durulune dayë a esepa tso'. S'dalöiërta' taië ena s'ësepa kos iëter Skëköl wörki as ie' tö ie'pa shulö wes ie'pa e' wamblë' es. Yëkkuö tso' tseë eë, e' ki ì kos o'sö ena ì kos wamblë'sö e' tso' kitule. Yëkkuö skà tso' eë et, e' dör sene michoë yëkkuö. Yëkkuö e' ki wépa ulà a sene michoë döraë, e'pa kiè tso' kitule. Yëkkuö e' shuppélor, eta s'duulewa kos shulé Skëköl tö wes ie'pa e' wamblë' es, ñies wes itso' kitule iyëkkuö ki es. ¹⁴ E' ukuöki ta s'duöwa ena s'wimblu ké e' kos batréemi bö' me'r taië batsöriie e' a, e' dör s'duöwa bötökicha e'. ¹⁵ Wépa kos kiè kë ku' kitule sene michoë yëkkuö ki, e'pa batréemi bö' ñe' a.

21

Ká jaì pa'ali ena ká i' pa'ali

¹ E' ukuöki ta ye' tö isué tö ká jaì tsá ena ká i' tsá, e' kë ku'ia, e' kos ské yönene pa'ali. Ñies dayë kë ku'ia. ² Eta ye' tö isué tö ká batse'r dör Jerusalén pa'ali e' datse ká jaì a Skëköl ska'. Ká e' wër buaala wes

tayë ulabatsketke e' paið buaala iwëm wörki es.
³ Skëköl tkër, e' ska' ttö ttsé ye' tö, e' tö iché aneule:
 “Ittsö, ì ñe Skëköl de senuk s'ditsö shua. Ie' serdaë
 ie'pa ta këkraë. Ie'pa döraë ie' ichaie. ⁴ Ie'pa wöriö
 kos paikleraëitö. Kë yi duöpawaia, kë yi eriarpaia,
 kë yi kköchöpaia, kë yi mik ì dalërpaia, iyi ekkë kos
 bakbak e' kueki.”

⁵ Eta Skëköl tkër ikula' ki, e' tö iché: “Ye' tso' iyi
 kos yuökne pa'ali.” Ñies ie' tö ye' a iché: “Ttè i' dör
 mokië, e' mik be' erblömi, e' kueki ishtö yëkuö ki.”

⁶ E' ukuöki ta ie' tö iché ye' a: “Iwà yöne one.
 Ye' dör iyi wì ena iyi bata, ttè tsá ena ttè bata.
 Wépa ersine, esepa a kawö meraë ye' tö, sene
 michoë di' yök éme, kë tuè ta'. ⁷ Wépa e' aléka ì
 sulu ki, kë wa ye' tté olo'yaule, esepa a iyi ekkë
 kos ské meraë ye' tö. Ye' döraë ie'pa Këköl ena
 ie'pa döraë ye' ala'rie. ⁸ Erë wépa tö ye' tté olo'yé
 suane kueki, wépa kë erblöta' ye' mik, wépa e'
 ia'uke ì sulu wamblekerakitö ese wa, wépa dör
 s'ttökwakpa, wépa trërta', wépa wöbatsö alibchök,
 wépa tö iyi diököl dalöieke skëkölíe, ñies wépa dör
 kachökwakpa, esepa kos batreerami bö' wöñarke
 azufre ta me'r taië batsöriie e' a. E' dör s'duöwa
 bötökicha e'.”

Jerusalén pa'ali kkayëne Juan a

⁹ Skëköl biyöchökwakpa döka kul suéyo kewe tö
 tka' damirak iwa wà tkëttsa ká ulitane wakpa
 we'ikoie, e' eköl de ye' ska', e' tö iché ye' a: “Be'
 shkö ye' ta. Obeja Pupula ulabatsöketke, e' tayë
 kkacheke ye' tö be' a.” ¹⁰ Eta Skëköl Wiköl de taië
 ye' ki ta Skëköl biyöchökwak wa ye' mítser kabata
 bérie kakkëe e' ki. Ie' tö Jerusalén dör batse'r datse

ká jai a e' kkaché ye' a, e' dör Skëköl kē. ¹¹ Ká e' wõnarke dalölöë Skëköl olo taië e' wa. Ká e' olo burke taië dalölöë wës ák bua'buá tuë darërëë kiè jaspe es. Ák e' wõaule spaſpa ena mat, e' wër sarërëë. ¹² Ká e' kköiëulewá shkit kakkeë buririë. E' ukkö döká dabom eyök kî böt (12). E' ukkö kôs a Skëköl biyöchökwakpa iëter eköl eköl. Nies Israel aleripa ditséwö döká dabom eyök kî böt, e'pa kiè tso' kitule eköl eköl ukkö kôs e' mik. ¹³ Ukkö tso' mañat diwö tskirke, e' kke. Ukkö tso' mañat diwö mi'kewá, e' kke. Ukkö tso' mañat wì wa. Nies ukkö tso' mañat i' wa. ¹⁴ Ká e' kköiëulewá shkittke, e' yöule ák blubluë kî döká dabom eyök kî bök. Obeja Pupula ttekölpa tsá dabom eyök kî böl, e'pa kiè tso' kitule eköl eköl ák blubluë kôs e' mik.

¹⁵ Skëköl biyöchökwak tso' ttök ye' ta, e' wa orochka yöule batsië ká ma'woie, ese a'tser. E' wa ie' tö ká kôs ñe' ma'weke, ikköiëulewá shkit ena iukkö kôs e' ma'weke ie' tö. ¹⁶ Ká e' yöule ñikkëë, kôs ibatsí dör, ekkë ishóló dör. Skëköl biyöchökwak tö ká e' ma'wé ká ma'wo a'tser ie' wá e' wa. Ká e' batsí dör kilómetro döká mil böyök kî cien tkëyök (2.400); ñies ishóló ena ikákke e' dör ekkë ñies. ¹⁷ E' ukuökí ta Skëköl biyöchökwak tö ká kköiëulewá shkit, e' burrí ma'wé. E' dör metro döká dabom teryök kî teröl (66). Skëköl biyöchökwak tö ima'wé wës s'ditsö tö ká ma'wé es.

¹⁸ Ká kköiëulewá shkit, e' yöule ák bua'buá kiè jaspe ese wa. Ká e' yöule orochka wák ë wa; e' damiwá sarërëë wës vidrio es. ¹⁹ Ák blubluë tuulewá ká kköiëulewá e' chkie, e' mik ák bua'buá kua'kí kua'kí bastulur taië. Ák blubluë e' tsá e' dör ák bua'buá kiè jaspe; ák blubluë skà dör zafiro;

iskà dör ágata; iskà dör esmeralda; ²⁰ iskà dör ónice; iskà dör cornalina; iskà dör crisólito; iskà dör berilo; iskà dör topacio; iskà dör crisoprasa; iskà dör jacinto; ibata dör amatista. ²¹ Ukkö döká dabom eyök kí böt, e' dör ák bua'buá saruru kiè perla döká dabom eyök kí böt. Ukkö bit e' dör perla et. Ká e' ñalé kibi e' yöule orochka wák ẽ wa damiwá sarërëe.

²² Kẽ ye' wá Skëköl wé sune ká e' kí. Skëköl diché tá' taië íyi ulitane tsatá ena Obeja Pupula e'pa serke ee, e' kueki Skëköl wé kẽ tá'. ²³ Skëköl olo burke taië ká e' á, ñies Obeja Pupula olo burke taië ká e' kos á wes bö'wö taië olo bur es. E' kueki diwö kẽ tá', sí'wö kẽ tá'. ²⁴ Ká ulitane wakpa serdaë ká e' olo burke e' á. Ká ulitane blúpa wá íyi bua'buá tso' e' bituraë ie'pa wá mè ká e' wakpa á. ²⁵ Ká e' a nañewe kẽ tá', kekraë ká dör ñiwe. E' kueki iukkö kẽ wötërta'wá yës. ²⁶ Ká ulitane wakpa wá íyi bua'buá kos tso', e' bituraë mè ká e' wakpa á. ²⁷ Erë íyi ulitane kẽ dör batse'r, ñies wépa tö ì wër suluë Skëköl wa ese wambleta' ö s'kitö'weta', esepa kos kẽ döpwá ee. Wépa kiè tso' kitule Obeja Pupula yëkküö kí, yëkküö e' dör sene michoë yëkküö, e'pa ẽ döwami ee.

22

¹ E' ukuöki tá Skëköl biyöchökwak tö ye' á di' kkaché etö. Di' e' dör maneneë, damiwá sarërëe, e' dör sene michoë dí. E' tskirke wé Skëköl ena Obeja Pupula tulur ikulé kí e' ska'. ² Di' e' dami ká e' ñalé kibi e' shushaë. Di' e' kkömik kal tso' wi'kë iö'kë. Kal e' dör sene michoë moie se' á. E' wörke sí' bit ekkë. E' wá kiane chë tö duas ek tá iwöne döká

dabom eyök k̄i bötökicha (12). Kal e' kō dör buaë kapölie ká ulitane wakpa bua'woie. ³ Ì kos kē dör buaë Skëköl wöa, e' kē ku' ká e' a. Eë ie' ena Obeja Pupula, e'pa tukur ikulé k̄i. Eë Skëköl kanè mésopa tō ie' dalöieraë. ⁴ Ie'pa tō ie' suëraë iwöbla wa. Ie' kiè tso' kitule ie'pa wötsa k̄i. ⁵ Ká e' ñi'wëraë ie' olo tō, e' kuek̄i nañewe kē ta'ia ká e' a. Kē yi k̄i diwö ena bö'wö kiarpaia ká suoie. Ká e' wakpa tō s'wëttsè michoë blu'paie.

Jesucristo datskene e' kéwö dökewatke tsinet

⁶ Eta Skëköl biyöchökwak tō ye' a iché: “Ttè kos ttsé be' tō e' dör mok̄ië e' mik be' erblömi. Skëköl tō ittekölpa patkè' ittè pakök, e' wák tō ibiyöchökwak patkè' ì tköraë bet, e' kkachök ikanè mésopa a.”

⁷ Jesús tō ichè: “ÿittsö! Ye' datskene bet. Ì tköke ÿñe ta' ena ì tköraë aishkuö ta' ese tté tso' kitule yëkkuö i' k̄i. Wëpa tō ttè e' wà iuteke, ayëcha buaë esepa.”

⁸ Ye' dör Juan. Ye' tō ÿyi ikkè ttsé sué. Mik ye' tō ittse ena isué, eta ye' e' téwa wöwakköt Skëköl biyöchökwak wörk̄i idalöiök. ⁹ Erë ie' tō ye' a iché: “ÿse kē war! Ye' dör Skëköl kanè méso wes be' ena be' yamipa dör Skëköl ttekölpa ena wëpa kos tō ttè tso' kitule yëkkuö i' k̄i e' wà iuteke, esepa es. ÿskëköl ë dalöiö!”

¹⁰ Ñies ie' tō ye' a ichè: “Ttè tso' kitule yëkkuö i' k̄i, e' wà tköketke bet, e' kuek̄i kē iblarwa be' wák ë a. ¹¹ Wëpa e' wamblö sulu esepa múat as ik̄i e' wamblö sulu. Ñies wëpa e' ia'uke sene sulusi wa esepa múat as ik̄i e' ia'ù sene sulusi wa. Erë wëpa dör yësyësë as esepa k̄i ser yësyësë. Ñies wëpa batseq' Skëköl tō as esepa k̄i ser batse'r.”

12 Jesús tō ichè: “Ye' datskene bet. Ye' wā iské datse mè sulitane a eköl eköl wēs iser es. 13 Ye' dör íyi wī ena íyi bata, ttè tsá ena ttè bata. Ye' tso'tke íyi ulitane yökí kewē, ñies ye' ser michoë kekraë.”

14 Wépa tō idatsi' skueke Obeja Pupula pé wa as idöttsa buaë maneneë Skëköl a, ayëcha buaë esepa. Esepa ë a kawö merdaë dökwa Skëköl ká a, sene michoë e' kéli wö katök. 15 Erë wépa dör ì sulu wamblökwakpa, wépa wöbatsö alibchök, wépa trërta', wépa dör s'ttökwakpa, wépa tō íyi diököl dalöieke, wépa wöbatsö kachök, esepa kos aṭe u'rkí, kë dë'wā Skëköl ká a.

16 Jesús tō ichè: “Ye' dör Jesús, e' tō Skëköl biyöchökwak patké ttè i' kos chök ye' icha eruleë e'pa a. Ye' dör s'blú bak ká iaiaë kiè David, e' aleri datse s'blúie ie' skéie e'. Ye' dör wēs bëkwö olo burke dalölöë ká ñirketke eṭa es.”

17 Wiköl Batse'r ena Obeja Pupula tayë, e'pa tō ichè: “¡A' shkõ!” Ñies wépa tō ttè i' ttsé, e'pa tō ichõ: “¡A' shkõ!” Wépa kos ersine éna sene michoë dí yák, esepa mú dõ sene michoë dí yök éme kë tuë ta.

18 Ì tköraë e' tso' kitule yëkkuö i' kī, wépa tō ittse, esepa a ye' tō ichè i' es: Yi tō ttè i' kī kuötkéka, e' ta esepa we'ikeraë siarë Skëköl tō ì sulu kos tso' kitule yëkkuö i' kī ese wa. 19 Ñies yi tō ttè tso' kitule yëkkuö i' kī e' wele yéttsa, e' ta esepa a Skëköl kë tō kawö mepa senuk Skëköl ká batse'r e' a, sene michoë kéli wö katök wēs itso' kitule yëkkuö i' kī es.

20 Jesús tō ttè i' kos ché a' a, e' tō ichè: “Mokí ye' datskene bet.”

Es e' idir. ¡A Skëképa Jesús, be' shkõ!

²¹ As Skëkëpa Jesús er buaë chõ s'batse'rpa uli-
tane a.

Tte Pa'ali Me' Skëköl tö Se' a
New Testament and Shorter Old Testament in Bribri
(CS:bzd:Bribri)

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Bribri

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Bribri

bzd

Costa Rica

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament and Shorter Old Testament

in Bribri

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022

70b70297-578d-5d61-9b6f-3119201e28ca